

Sveriges politik för global utveckling

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utrikesutskottet regeringens skrivelse 2013/14:154 Genomförandet av samstämmighetspolitiken för utveckling – fokus: den globala utmaningen migrationsströmmar. Skrivelsen fokuserar särskilt på den globala utmaningen migrationsströmmar som handlar om migrations utvecklingspotential för både ursprungsländer och destinationsländer. Regeringen belyser exempel och potentiella mål- och intressekonflikter inom fokusområdena cirkulär migration, remitteringar och skydd och varaktiga lösningar för flyktingar.

Tre följdmotioner har väckts med anledning av skrivelsen. I betänkandet behandlar utskottet följdmotionerna och motioner från den allmänna motionstiden hösten 2012 och hösten 2013.

Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna och att samtliga motioner avslås.

I betänkandet finns sju reservationer (S, MP, V och SD) och ett särskilt yttrande (SD).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning	6
Bakgrund	6
Skrivelsens huvudsakliga innehåll	7
Utskottets överväganden	8
Skrivelse 2013/14:154 Genomförandet av samstämmighetspolitiken för utveckling	8
Skrivelsen	8
Motionerna	8
Utskottets ställningstagande	8
Politikens huvuddrag och genomförande	9
Skrivelsen	9
Motionerna	10
Utskottets ställningstagande	11
Svensk handel och investeringar	12
Skrivelsen	12
Motionerna	12
Utskottets ställningstagande	13
Migration	15
Skrivelsen	15
Motionerna	15
Utskottets ställningstagande	16
Klimatförändringar och miljöpåverkan	17
Skrivelsen	17
Motionerna	17
Utskottets ställningstagande	18
Övriga yrkanden	21
Reservationer	22
1. Skrivelse 2013/14:154 Genomförandet av samstämmighetspolitiken för utveckling, punkt 1 (S, MP, V)	22
2. Politikens huvuddrag och genomförande, punkt 2 (S)	24
3. Politikens huvuddrag och genomförande, punkt 2 (MP, V)	25
4. Svensk handel och investeringar, punkt 3 (MP, V)	27
5. Den globala utmaningen migrationsströmmar, punkt 4 (MP)	30
6. Den globala utmaningen migrationsströmmar, punkt 4 (SD)	30
7. Klimatförändringar och miljöpåverkan, punkt 5 (MP, V)	32
Särskilda yttranden	36
Övriga yrkanden, punkt 6 (SD)	36
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	37
Skrivelsen	37
Följdmotionerna	37
Motion från allmänna motionstiden hösten 2012	38
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2013	39

Bilaga 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 6 44

Bilaga 3

Stenografisk uppteckning från offentlig utfrågning den 11 mars 2014 om
Sveriges globala engagemang i sexuell och reproduktiv hälsa och
rättigheter (SRHR) 45

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Skrivelse 2013/14:154 Genomförandet av samstämmighetspolitiken för utveckling**

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:U24 av Urban Ahlin m.fl. (S) och

2013/14:U25 av Bodil Ceballos m.fl. (MP) yrkandena 1, 2 och 8 samt lägger skrivelse 2013/14:154 till handlingarna.

Reservation 1 (S, MP, V)

2. **Politikens huvuddrag och genomförande**

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:U25 av Bodil Ceballos m.fl. (MP) yrkandena 6 och 7,

2013/14:U230 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkande 4,

2013/14:U264 av Hans Linde m.fl. (V) yrkande 4,

2013/14:U303 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkandena 2 och 3 samt

2013/14:U316 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkandena 4, 13, 80 och 91.

Reservation 2 (S)

Reservation 3 (MP, V)

3. **Svensk handel och investeringar**

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:U208 av Hans Linde m.fl. (V) yrkande 6,

2013/14:U235 av Hans Linde m.fl. (V) yrkande 7 och

2013/14:U316 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkandena 15, 18, 19, 61 och 63.

Reservation 4 (MP, V)

4. **Den globala utmaningen migrationsströmmar**

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:U23 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 7–9 och

2013/14:U316 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkande 56.

Reservation 5 (MP)

Reservation 6 (SD)

5. **Klimatförändringar och miljöpåverkan**

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:U306 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkandena 19 och 68,

2013/14:U303 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkandena 31 och 80,

2013/14:U316 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkandena 24, 26, 29, 35–37, 65 och 81 samt

2013/14:MJ468 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 17.

Reservation 7 (MP, V)

6. **Övriga yrkanden**

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 8 maj 2014

På utrikesutskottets vägnar

Sofia Arkelsten

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Sofia Arkelsten (M), Urban Ahlin (S), Walburga Habsburg Douglas (M), Carina Hägg (S), Christian Holm (M), Tommy Waidelich (S), Carin Runeson (S), Fredrik Malm (FP), Olle Thorell (S), Kenneth G Forslund (S), Christer Winbäck (FP), Bodil Ceballos (MP), Désirée Pethrus (KD), Julia Kronlid (SD), Hans Linde (V) och Ulrik Nilsson (M).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utrikesutskottet regeringens skrivelse 2013/14: 154 Genomförandet av samstämmighetspolitiken för utveckling – fokus: den globala utmaningen migrationsströmmar.

Tre följdmotioner har väckts med anledning av skrivelsen. I betänkandet behandlar utskottet dessa och motioner från allmänna motionstiden 2012/13 och 2013/2014.

Den 14 februari 2013 informerade migrationsminister Tobias Billström och dåvarande biståndsminister Gunilla Carlsson utrikesutskottet och socialförsäkringsutskottet om Sveriges ordförandeskap i det globala forumet för migration och utveckling.

Den 23 maj 2013 informerade dåvarande biståndsminister Gunilla Carlsson utrikesutskottet om kommissionens meddelande KOM(2013) 92 Ett anständigt liv för alla: Att avskaffa fattigdom och ge världen en hållbar framtid. Syftet med meddelandet är att föreslå EU:s ingångsvärden inför kommande förhandlingar i FN om global utveckling efter 2015 i form av ett gemensamt EU-ramverk.

Den 30 januari 2014 lämnade ordförande Lars Heikensten och kanslichef Sonja Daltung, från expertgruppen för biståndsanalys (EBA), information om biståndsanalys.

Den 20 februari 2014 informerade biståndsminister Hillevi Engström utrikesutskottet om FN-förhandlingar om en ny agenda för global utveckling post-2015.

Den 11 mars 2014 anordnade utrikesutskottet en offentlig utfrågning om Sveriges globala engagemang i sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR).

Utrikesutskottets kansli har undersökt samtliga utskotts intresse för att yttra sig. Inget utskott har dock yttrat sig med anledning av skrivelsen och motionerna.

Bakgrund

Riksdagen fattade 2003 beslut om en svensk politik för global utveckling baserad på regeringens förslag i propositionen Gemensamt ansvar: Sveriges politik för global utveckling (prop. 2002/03:122, bet. 2003/04:UU3, rskr. 2003/04:112). Beslutet lade grunden för en samstämmig politik för en rättvis och hållbar global utveckling. Utgångspunkten är att nationella politiska beslut har globala återverkningar och att alla politikområden kan bidra till arbetet med att bekämpa fattigdom.

Riksdagen stödde regeringens förslag om att i skrivelser till riksdagen rapportera om genomförandet av politiken för global utveckling. Fokus inom samstämmighetspolitiken för utveckling identifierades 2008 (skr. 2007/08:89) till arbete med sex globala utmaningar (förtryck, ekonomiskt utanförskap, klimatförändringar och miljöpåverkan, migrationsströmmar, smittsamma sjukdomar och andra hälsohot, samt konflikter och sviktande situationer).

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen åiterrapporterar regeringen om genomförandet av den s.k. samstämmighetspolitiken för utveckling. I enlighet med Sveriges politik för global utveckling (PGU) har alla politikområden ett ansvar att bidra till målet om en rättvis och hållbar global utveckling. Sedan 2008 inriktas arbetet på sex globala utmaningar: förtryck, ekonomiskt utanförskap, klimatförändringar och miljöpåverkan, migrationsströmmar, smittsamma sjukdomar och andra hälsohot samt konflikter och sviktande situationer. Regeringens bedömning av arbetet med utmaningarna 2012–2014 visar att samstämmighetspolitiken har kommit långt när det gäller utformningen av politiken, men att det finns utrymme för förbättringar när det gäller samordning och samverkan.

Skrivelsen fokuserar särskilt på den globala utmaningen migrationsströmmar som handlar om migrationens utvecklingspotential för både ursprungsländer och destinationsländer. Regeringen belyser exempel och potentiella mål- och intressekonflikter inom fokusområdena cirkulär migration, remitteringar och skydd och varaktiga lösningar för flyktingar.

I ett avslutande kapitel konstateras att PGU fortfarande är högst relevant, vilket inte minst de pågående diskussionerna om en global utvecklingsagenda efter 2015 visar. När det gäller den globala utmaningen migrationsströmmar kommer uppföljning framför allt att ske inom ramen för det svenska ordförandeskapet i Globala forumet för migration och utveckling (GFMD), bl.a. vid ett högnivåseminarium den 28 april 2014.

Slutligen avser regeringen att fortsätta med fokus på en ny global utmaning i nästa skrivelse om genomförandet av samstämmighetspolitiken för utveckling 2016.

Utskottets överväganden

Skrivelse 2013/14:154 Genomförandet av samstämmighetspolitiken för utveckling

Skrivelsen

Regeringen har i skrivelse 2013/14:154 valt att fokusera på den globala utmaningen migrationsströmmar. Detta för att fördjupa och illustrera ett antal exempel och potentiella mål- och intressekonflikter inom denna utmaning.

I skrivelsen anger regeringen att Sverige ses som ledande inom OECD och EU när det gäller arbetet med globala utmaningar och samstämmighet för utveckling.

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:U24 av Urban Ahlin m.fl. argumenterar Socialdemokraterna för ett proaktivt arbete med PGU samt inrättandet av en samordningsfunktion i Regeringskansliet.

I kommittémotion 2013/14:U25 av Bodil Ceballos m.fl. yrkande 1 vill Miljöpartiet att regeringen tydliggör gränssnittet mellan PGU och biståndspolitik.

I yrkande 2 anser Miljöpartiet att Utrikesdepartementet behöver förstärkt kapacitet att samordna arbetet med att genomföra PGU.

I yrkande 8 vill Miljöpartiet att regeringen verkar för att bygga upp ett internationellt system för att värdera samstämmighet för utveckling.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill framhålla det positiva i att regeringen, genom att fokusera på en sådan global utmaning som migrationsströmmar i skrivelse 2013/14:154, har kunnat ge fler exempel på sitt arbete och mer utförligt illustrera potentiella mål- och intressekonflikter.

Utskottet vill dock, liksom i betänkande 2012/13:UU12, betona att det är viktigt att göra en viss åtskillnad mellan samstämmighetspolitiken och politiken för global utveckling (PGU). Samstämmighetspolitiken innebär att politiska beslut inom olika politikområden ska ta hänsyn till ett utvecklingsperspektiv för att bidra till uppfyllandet av PGU. Det övergripande målet för PGU är att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling. Samstämmighetspolitiken är således ett medel eller ett verktyg som kan bidra till att målet för PGU uppnås. Det primära torde emellertid vara vilka politiska beslut som fattas och genomförs samstämmigt inom olika

politikområden, dvs. innehållet i politiken. Mot denna bakgrund väljer utskottet att genomgående i betänkandet tala om Sveriges politik för global utveckling och har även valt betänkandets rubrik därefter.

Utskottet har i tidigare betänkanden framhållit att arbetet med målen mätbarhet är prioriterat och bör fortgå. Utskottet har även i betänkande 2007/08:UU5 betonat att en resultatstyrning av arbetet förutsätter verksamhets specifika och uppföljningsbara mål där resultatindikatorer spelar en viktig roll. När det gäller tillämpningen av regeringens bedömningsmodell anser utskottet, liksom det gjorde i betänkande 2012/13:UU12, att det är svårt att avläsa vad som skiljer de olika kriterierna (långt, relativt långt och vissa brister) åt, och utskottet vill återigen framhålla betydelsen av att använda resultatindikatorer för att bedöma resultatet av PGU. Utskottet noterar att det i bedömningsanalysen anförs att regeringens bedömning av arbetet med de sex globala utmaningarna 2012–2014 sammantaget visar att regeringen har kommit längre på de flesta områden än vid bedömningen av arbetet 2010–2012.

Utskottet välkomnar att regeringen i juni 2013 gav Statskontoret i uppdrag att utvärdera regeringens styrning av och Regeringskansliets arbetsformer för PGU. Utskottet noterar att regeringen kommer att använda slutsatserna i Statskontorets rapport från januari 2014 för att fortsätta att förbättra regeringens arbete med PGU. I detta sammanhang välkomnar utskottet bl.a. att regeringen avser att göra breda förstärkande insatser som involverar flera departement, fortsatt arbeta aktivt för att verka för samstämmighet internationellt och ytterligare förtydliga mål och begrepp inom PGU.

Utskottet vill samtidigt erinra om att beslutskompetensen, enligt regeringsformen, i frågor som rör Regeringskansliets och utrikesförvaltningens organisation och personal samt fördelningen av resurser inom utrikesförvaltningen, ligger hos regeringen eller hos de myndigheter som lyder under regeringen.

Mot denna bakgrund föreslår utskottet att riksdagen avstyrker motionerna 2013/14:U24 och 2013/14:U25 yrkandena 1 2 och 8.

Utskottet föreslår att riksdagen lägger regeringens skrivelse 2013/14:154 Genomförandet av samstämmighetspolitiken för utveckling – fokus: den globala utmaningen migrationsströmmar till handlingarna.

Politikens huvuddrag och genomförande

Skrivelsen

I skrivelsen anger regeringen att politiken för global utveckling (PGU) är fortsatt högst relevant och att de utgångspunkter som låg till grund för införandet av PGU är alltjämt aktuella. Det visar inte minst de pågående internationella diskussionerna om en ny global utvecklingsagenda efter 2015 som genomsyras av att flera politikområden måste samverka för att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling.

Vidare anger regeringen att arbetet med alla de sex globala utmaningarna fortsätter. Viktiga framtida knäckfrågor och EU-processer kommer att följas upp inom Regeringskansliet, inte minst av den interdepartementala arbetsgruppen för PGU, och via föredragningar för biståndsministern i hennes roll som samordnande och pådrivande aktör. Inom EU kommer Sverige fortsatt att ha en hög profil i frågor om samstämmighet för utveckling där bl.a. större ägarskap i olika rådskonstellationer och inom alla organ är viktiga frågor.

Sveriges aktiva arbete med globala utmaningar och samstämmighetsfrågor internationellt är centralt, inte minst inom ramen för arbetet med en ny global utvecklingsdagordning efter 2015.

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:U303 av Urban Ahlin m.fl. yrkande 2 menar Socialdemokraterna att den svenska samstämmighetspolitiken för hållbar global utveckling, PGU, är kärnan i utvecklingspolitiken.

I yrkande 3 anser Socialdemokraterna att det krävs en bred samstämmighetspolitik för att kunna hantera utvecklingsfrågor inom olika områden.

I partimotion 2013/14:U316 av Åsa Romson m.fl. yrkande 4 vill Miljöpartiet bedriva en samstämmig politik som främjar kvinnors, hbtq-personers, barns, minoriteters och urfolks rättigheter.

I yrkande 13 betonar Miljöpartiet vikten av att värna om meddelandefriheten och visselblåsare som ett led i att stärka öppenheten och uppmärksamma målkonflikter i politiken.

I yrkande 80 anser Miljöpartiet att samarbetsländer, i dialog med givarländer, ska ha möjlighet att ställa krav på en samstämmig politik.

I yrkande 91 anser Miljöpartiet att regeringen aktivt bör medverka till och påverka att EU efterlever sin politik för samstämmighet.

I kommittémotion 2013/14:U25 av Bodil Ceballos m.fl. yrkande 6 vill Miljöpartiet att Sverige tar initiativ till att skapa mer jämbördiga relationer i utvecklingssamarbetet och lyfta in PGU i den politiska dialogen.

I yrkande 7 anser Miljöpartiet att riksdagen ska ge den expertgrupp, som regeringen tillsatte 2013 för att utvärdera Sveriges internationella bistånd, i uppdrag att utvärdera PGU.

I kommittémotion 2013/14:U230 av Peter Rådberg m.fl. yrkande 4 vill Miljöpartiet utveckla riktlinjer för samplanering i integrerade missioner som särskilt beaktar utvecklingsbiståndets särställning.

I kommittémotion 2013/14:U264 av Hans Linde m.fl. yrkande 4 menar Vänsterpartiet bl.a. att de nya utvecklingsmålen behöver vara universella och omfatta alla jordens stater.

Utskottets ställningstagande

Utskottet betonar att utgångspunkten är att nationella politiska beslut har globala återverkningar och att alla politikområden kan bidra till arbetet med att bekämpa fattigdom. Utskottet understryker att politikområden måste samverka och vara samstämmiga med varandra för att bidra till målet om en rättvis och global utveckling.

Utskottet understryker även vikten av att Sverige inom EU fortsatt har en hög profil i arbetet med frågor om samstämmighet för utveckling och välkomnar att regeringen arbetar för effektiva arbetsformer för samstämmighet och globala utmaningar inom EU.

Utskottet konstaterar att EU har ett fördragsbundet åtagande att ta hänsyn till utvecklingsmålen vid beslut inom politikområden med påverkan på utvecklingsländer (s.k. Policy Coherence for Development). Utskottets utgångspunkt är att stabil fred och långsiktig rättvis och hållbar utveckling utgör förutsättningar för varandra och att arbetet med båda måste fortgå parallellt. I detta sammanhang vill utskottet framhålla EU-institutionernas konkreta uppföljning av den s.k. Comprehensive Approach. Sverige bör även fortsättningsvis prioritera att EU ska tillämpa en bred samlad ansats i sitt engagemang och användningen av sina instrument i konflikt och post-konfliktländer.

Utskottet vill framhålla att genom ökad samstämmighet mellan olika politikområden i linje med PGU stärks det svenska bidraget till uppfyllandet av millenniemålen. Målet för internationellt utvecklingssamarbete, att bidra till att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor, är långtifrån uppnått och utskottet understryker vikten av att regeringen arbetar för att samstämmighet för utveckling reflekteras på ett tillfredsställande sätt i processen om millenniemålen post-2015 tillsammans med förslaget om inrättande av s.k. hållbarhetsmål (Sustainable Development Goals).

Utskottet konstaterar att det pågår en diskussion om globala utvecklingsmål efter 2015. Utskottet kommer att fortsätta att följa processen på basis av kommissionens kommande förslag och vill i sammanhanget påminna om sitt utlåtande 2012/13:UU18 Granskning av kommissionens meddelande om ett ramverk för global utveckling efter 2015.

Utskottet menar att det är av vikt med ett tydligt ställningstagande för SRHR. Sverige bör fortsatt prioritera bättre tillgång till sexuell och reproduktiv hälsoservice, inklusive bättre mödrahälsovård, och ett stärkande av rättighetsdelen av SRHR. I sammanhanget vill utskottet också framhålla att riksdagen tillsammans med Utrikesdepartementet, FN:s befolkningsfond (UNFPA) och det europeiska parlamentariska forumet för befolkning och utveckling (EPF) anordnade en internationell parlamentarisk FN-konferens om befolkningsfrågor i Stockholm den 23–25 april 2014.

Utskottet konstaterar att OECD har uppfattat att representanter från riksdagen, civila samhället och medier vill se ett starkare genomförande av PGU och mer öppenhet i hanteringen av målkonflikter inom PGU. I detta

sammanhang anser utskottet att regeringens skrivelser till riksdagen är centrala verktyg i arbetet med PGU, inte minst när det gäller att belysa målkonflikter. Vidare menar utskottet att det är av vikt att stärka förutsättningar för att visseblåsare ska kunna verka.

Utskottet noterar att kommittédirektivet för expertgruppen för utvärdering och analys av Sveriges internationella bistånd framhåller att gruppen ska arbeta självständigt, ha en oberoende ställning i relation till det den granskar och i egen regi genomföra utvärderingar m.m.

Utskottet vill framhålla att principer om samarbetspartens ägarskap, harmonisering, anpassning till samarbetsländernas strategier och system, fokus på resultat och ömsesidigt ansvarsutkrävande är viktiga åtaganden där fortsatta framsteg behöver uppnås. I detta sammanhang erinrar utskottet om sitt betänkande 2013/14:UU2 där det noterades att Dac i sin granskning av Sveriges internationella utvecklingsbistånd, som publicerades 2013, identifierade brister i Sveriges genomförande av åtagandena om biståndseffektivitet enligt Parisdeklarationen om ägarskap, anpassning och givarsamordning och enligt uppföljningskonferensen i Busan. Utskottet förutsätter att regeringen följer upp resultatet av Dacs granskning. Utskottet noterar att regeringen till riksdagen har inkommit med skrivelse 2013/14:131 Biståndspolitisk plattform. Den behandlas i betänkande 2013/14:UU20.

Mot denna bakgrund föreslår utskottet att riksdagen avstyrker motionerna 2013/14:U303 yrkandena 2 och 3, 2013/14:U316 yrkandena 4, 13, 80 och 91, 2013/14:U25 yrkandena 6 och 7, 2013/14:U230 yrkande 4 och 2013/14:U264 yrkande 4.

Svensk handel och investeringar

Skrivelsen

I skrivelsen bedömer regeringen att det även fortsatt finns potential i att stärka svensk handels och investeringars bidrag till att bryta fattiga länders och människors ekonomiska utanförskap. Inom exportfrämjandet framhåller regeringen att det fortsatt är viktigt att bidra till att öka svenska företags intresse att handla med och investera i nya marknader som växer fram där fattigdom minskar, eller där behoven är stora av nya lösningar och produkter för fattiga människor.

Motionerna

I partimotion 2013/14:U316 av Åsa Romson m.fl. yrkande 15 anser Miljöpartiet att Sverige bör verka för att EU:s handelsavtal omarbetas för att främja utvecklingsländernas möjligheter att utvinna råvaror så att det gynnar en ekonomisk, social och miljömässigt hållbar utveckling.

I yrkande 18 anser Miljöpartiet att Sverige bör verka för mer transparens inom råvaruutvinningen.

I yrkande 19 föreslår Miljöpartiet att Sverige ska verka för en EU-lagstiftning och ett globalt certifieringssystem om konfliktmineraler.

I yrkande 61 efterlyser Miljöpartiet en översyn av samstämmigheten mellan målen för Sveriges jämställdhetspolitik och handelspolitik.

I yrkande 63 anser Miljöpartiet att regeringen bör gå före i frågan om ett globalt bindande regelverk för företags ansvar gällande miljö och mänskliga rättigheter. Ett sådant regelverk skulle leda till en hållbar konkurrens och innebära att ”goda” bolag premieras.

I kommittémotion 2013/14:U208 av Hans Linde m.fl. yrkande 6 vill Vänsterpartiet att regeringen ser över gällande regelverk för att garantera att svenska investeringar, exportfrämjande och pensionsplaceringar inte bidrar till att kränka eller inskränka ursprungsfolkens rättigheter i Latinamerika.

I kommittémotion 2013/14:U235 av Hans Linde m.fl. yrkande 7 vill Vänsterpartiet att Sverige bör verka för att de oljebolag som är verksamma i Nigerdeltat tar sitt ansvar och bidrar till att starta en fond för sanering av regionen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att EU är världens största handelspartner och att EU därmed spelar en central roll i utvecklingen av ett internationellt handelssystem. Inom EU finns flera system för handel med utvecklingsländer. Utskottet anser att Sverige även fortsättningsvis, i enlighet med PGU, ska verka för att ett utvecklingsperspektiv beaktas i EU:s samtliga frihandelsavtal och frihandelsregimer.

Utskottet vill framhålla vikten av att genom handelsrelaterat bistånd stärka särskilt de minst utvecklade utvecklingsländernas integration i världshandeln och dessa länders förmåga att bättre dra nytta av de möjligheter som det multilaterala handelssystemet erbjuder. Utskottet noterar att Sverige är den största givaren av tekniskt bistånd till Världshandelsorganisationen (WTO) och bidrar med ungefär 10 procent av den totala budgeten för detta och att det svenska handelsrelaterade biståndet har ökat de senaste åren. Sverige har varit pådrivande internationellt för att det handelsrelaterade biståndet (Aid for Trade) ska öka och effektiviseras. Vidare anser utskottet att det är viktigt att regeringen fortsatt prioriterar att analysera fattigdomsperspektivet i det handelsrelaterade biståndet för att se hur ökad handel gynnar de allra fattigaste människorna i utvecklingsländer. Utskottet konstaterar att ett förstärkt handelsrelaterat bistånd även har framhållits som ett nödvändigt komplement till de internationella handelsförhandlingarna inom WTO.

Utskottet anser att svensk handel och svenska investeringar kan bidra till att bryta fattiga människors och länders ekonomiska utanförskap men att det samtidigt är av stor vikt att bidra till ett socialt och miljömässigt hållbarhetstänkande hos företag och andra aktörer på marknaden. Arbetet

med att bidra till en rättvis och hållbar utveckling genom svensk handel och svenska investeringar omfattar en rad olika politikområden och initiativ. Främjandet är en integrerad del av den svenska utrikespolitiken och utskottet vill, liksom i sitt yttrande 2011/12:UU5y och i sitt betänkande 2012/13:UU12, understryka vikten av att de främjarinsatser som görs av olika aktörer också genomsyras av de grundläggande principer om demokrati, mänskliga rättigheter, fred, jämställdhet och hållbar utveckling som Sveriges utrikespolitik vilar på.

Utskottet konstaterar att samtliga svenska myndigheter med exportfrämjande uppdrag har regeringens instruktion att arbeta utifrån principer om ett ansvarsfullt företagande och avrapportera om sitt arbete till regeringen.

Det är utskottets uppfattning att allt fler företag, men även konsumenter, inser vikten av att främja företagens sociala ansvar.

Utskottet välkomnar att det internationella arbetet för ett ansvarsfullt företagande pågår inom en rad olika organisationer och genom flera initiativ, t.ex. OECD:s riktlinjer för multinationella företag, FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter från juni 2011, FN-initiativet Global Compact, Global Reporting Initiative, ISO 26000 och Internationella arbetsorganisationen (ILO). Utskottet menar att dessa frågor kontinuerligt måste tas upp i dialoger med andra länder. Utskottet vill dock, liksom i sitt betänkande 2012/13:UU12, betona att engagemanget i dessa frågor ska vara företagsägt och företagsdrivet men att regeringen aktivt bör uppmuntra företag att upprätta strategier för att leva upp till internationella åtaganden om ett ansvarsfullt företagande. Utskottet vill framhålla att företag måste ta sitt ansvar i byggandet av ett modernt och hållbart samhälle. Utskottet betonar vikten av att näringslivet, inklusive råvarubolag, tillämpar OECD:s riktlinjer för multinationella företag, och ställer sig bakom de tio principerna om respekt för de mänskliga rättigheterna, arbetsvillkor, miljöansvar och anti-korruption i FN:s Global Compact.

Utskottet konstaterar att enligt OECD:s riktlinjer ska samarbeten med leverantörer brytas om det finns en risk för att brott mot mänskliga rättigheter har förekommit i samband med utvinning eller transport av mineraler, eller om affärerna stöder – direkt eller indirekt – väpnade organisationer. Utskottet vill framhålla vikten av OECD som ett forum för att nå viktiga länder som inte är EU-medlemmar. I detta sammanhang välkomnar utskottet vidare att Sverige aktivt stöder både EU-kommissionens förslag om att kräva bättre rapportering från företag som är verksamma inom utvinningsindustrin och det s.k. Extractive Industries Transparency-initiativet som ska öka transparensen hos företag. Utskottet erinrar om sitt betänkande 2013/14:UU15 där det välkomnade att EU:s höga representant och kommissionen den 5 mars 2014 lade fram ett gemensamt förslag om en integrerad EU-strategi för att förhindra att vinster från handeln med mineraler används för att finansiera väpnade konflikter (JOIN(2014) 8). Utskottet noterar också att kommissionen i sitt meddelande KOM(2014)

111 föreslog en förordning om ett EU-system med självcertifiering för importörer som vill importera tenn, tantal, volfram och guld på ett ansvarsfullt sätt.

Mot denna bakgrund föreslår utskottet att riksdagen avstyrker motionerna 2013/14:U316 yrkandena 15, 18 och 19, 61, 63 och 2013/14:U208 yrkandena 6 och 7.

Migration

Skrivelsen

I skrivelsen har regeringen valt att särskilt belysa den globala utmaningen migrationsströmmar som handlar om migrationens utvecklingspotential. Som migranter räknas människor som har bosatt sig utanför sitt födelse-land, men också de människor som har flyttat inom sitt eget land. I skrivelsen framgår att dessa grupper tillsammans utgör cirka en miljard människor (ca 232 miljoner internationella och 740 miljoner interna).

I skrivelsen anges att migrationsströmmar innebär en utvecklingspotential för såväl de länder som migranterna lämnar som de länder som migranterna kommer till samt för migranterna själva och för deras familjemedlemmar.

I skrivelsen redogör regeringen för potentiella mål- och intressekonflikter när det gäller: cirkulär migration till och från Sverige och EU, remitteringar från Sverige till utvecklingsländer och skydd och varaktiga lösningar för flyktingar.

Motionerna

I partimotion 2013/14:U316 av Åsa Romson m.fl. yrkande 56 lyfter Miljöpartiet fram att den som söker skydd undan en konflikt har möjlighet att söka asyl i ett annat land medan den som flyr fattigdom eller klimatpåverkan inte omfattas av något internationellt rättsligt skydd. Miljöpartiet anser därför att Genèvekonventionen bör anpassas till dagens flyktorsaker och inte gårdagens.

I kommittémotion 2013/14:U23 av Julia Kronlid m.fl. yrkande 7 menar Sverigedemokraterna att Sverige behöver en invandringspolitik som kraftigt minskar den nuvarande invandringen.

I yrkande 8 förespråkar Sverigedemokraterna en behovsprövad arbetskraftsinvandring. Företag ska kunna finna kompetens utanför landet om den inte redan finns i Sverige, men de arbetstillfällena som inte kräver denna form av spetskompetens ska främst gå till inhemsk arbetskraft.

I yrkande 9 vill Sverigedemokraterna att Sverige lägger större fokus på att understödja UNHCR och stödja länder som befinner sig nära konflikter och tar emot en stor andel flyktingar.

Utskottets ställningstagande

Utgångspunkten för utskottet är att migration är en positiv kraft som bidrar till ett öppnare och rikare samhälle.

Utskottet delar regeringens bedömning att det är Sveriges moraliska skyldighet att hjälpa flyktingar oavsett var i världen de befinner sig. Sverige ska vara en fristad för den som flyr undan krig, förföljelse och förtryck.

Utskottet anser att det övergripande målet måste vara att öka EU:s sammanbundna kapacitet att ta emot asylsökande.

Utrikesutskottet delar socialförsäkringsutskottets uppfattning i betänkande 2013/14:SfU6 att det är eftersträvänsvärt med ett fördjupat samarbete inom EU på asylområdet och ser etableringen av ett gemensamt europeiskt asylsystem som ett viktigt grundläggande mål inom ramen för EU:s asylpolitik. Asylsökande ska behandlas på ett likvärdigt sätt, oavsett vilken medlemsstat som har ansvaret för prövningen av asylansökan. Utskottet vill betona att alla medlemsstater måste leva upp till tidigare överenskommen EU-lagstiftning och att unionens migrationsarbete ska ske med Genèvekonventionen och de mänskliga rättigheterna som grund.

Utskottet anser, i likhet med socialförsäkringsutskottet (2013/14:SfU6), att Sverige är och ska vara djupt engagerat i EU:s arbete med solidaritet med utsatta tredjelandsmedborgare. Tydligast görs det genom att Sverige verkar för vidarebosättning och för att alla 28 medlemsstater ska skaffa en kvot hos FN:s flyktingkommissariat (UNHCR). Förutom vikten av att samtliga EU:s medlemsstater tar emot kvotflyktingar och ökar sina kvoter kan ett välfungerande, gemensamt europeiskt asylsystem leda till att fler personer som söker skydd i Europa får den hjälp som de behöver.

Utskottet förutsätter att Sverige kommer att fortsätta att verka för en asyl- och migrationspolitik inom EU som tillgodoser höga rättssäkerhetskrav och som ger ett fullgott skydd för individer med behov av internationellt skydd. Utskottet vill även peka på att kommissionen avser att undersöka möjligheterna för skyddad inresa i EU, vilket skulle göra det möjligt att få tillgång till asylförfarandet från länder utanför EU utan att behöva genomgå besvärliga resor till Europa.

Utskottet vill framhålla att Sverige är bundet av folkrättsliga förpliktelser inom såväl internationell flyktingrätt som mänskliga rättigheter i övrigt. Detta innebär att flyktingrättens olika delar alltid ska tillämpas. Utskottet konstaterar att definitionen i utlänningslagen (2005:716) av vem som är flykting överensstämmer i princip med Genèvekonventionens men tillförsäkrar även andra skyddsbehövande en principiell rätt att få uppehållstillstånd i Sverige. Det gäller bl.a. den som inte kan återvända till sitt hemland på grund av en yttre eller inre väpnad konflikt eller en miljökatastrof. Utskottet konstaterar därmed att Sverige erbjuder skydd i större utsträckning än internationella överenskommelser kräver.

Utskottet vill erinra om att socialförsäkringsutskottet i betänkande 2013/14:SfU6 uttalat att med asyl förstås enligt utlänningslagen ett uppehållstillstånd som beviljas en flykting eller en alternativt skyddsbehövande.

Enligt socialförsäkringsutskottet kan det inte komma i fråga att begränsa rätten till asyl eller att personer som bedöms vara i behov av skydd inte ska kunna beviljas annat än tidsbegränsade uppehållstillstånd. Vidare förutsätter socialförsäkringsutskottet att myndigheterna tillämpar Dublinförordningen och att missbruk av rättigheten att ansöka om asyl motverkas. Utrikesutskottet instämmer i detta ställningstagande.

I likhet med socialförsäkringsutskottet (2013/14:SfU6) anser utrikesutskottet att utgångspunkten måste vara att det ska vara lätt att komma till Sverige för att arbeta. Arbetskraftsinvandringen vitaliserar arbetsmarknaden och ekonomin genom ny kunskap och erfarenhet. Utskottet vill samtidigt understryka att det är viktigt att möjligheten till arbetskraftsinvandring inte missbrukas, t.ex. genom skenanställningar eller att utländsk arbetskraft inte får den lön eller andra anställningsvillkor som utlovats och som legat till grund för de beviljade arbetstillstånden.

Mot denna bakgrund föreslår utskottet att riksdagen avstyrker motionerna 2013/14:U316 yrkande 56 och 2013/14:U23 yrkandena 7–9.

Klimatförändringar och miljöpåverkan

Skrivelsen

I skrivelsen menar regeringen att klimatanpassning i utvecklingsländer och globala utsläppsminskningar fortsatt är centralt i arbetet med klimatförändringarna och miljöpåverkan. Regeringen anger vidare att utveckling och innovation är centralt för att bidra till ett samhälle med låga utsläpp och hög motståndskraft mot klimatförändringarna.

Motionerna

I kommittémotion 2012/13:U306 av Urban Ahlin m.fl. yrkande 19 och i kommittémotion 2013/14:U303 av Urban Ahlin m.fl. yrkande 31 anser Socialdemokraterna att arbetet för hållbar utveckling måste ske på såväl lokal och nationell nivå som europeisk och global nivå.

I kommittémotion 2012/13:U306 av Urban Ahlin m.fl. yrkande 68 och i kommittémotion 2013/14:U303 av Urban Ahlin m.fl. yrkande 80 menar Socialdemokraterna att tillväxt och utveckling kan, och måste, gå hand i hand med arbetet för en god miljö.

I partimotion 2013/14:U316 av Åsa Romson m.fl. yrkande 24 menar Miljöpartiet att det behövs ett ökat åtagande för klimatfinansiering i utvecklingsländerna genom demokratiskt uppbyggda fonder, i huvudsak den FN-ledda gröna fonden. Det är viktigt att pengarna används på ett mål- och kostnadseffektivt sätt, samt passar in i mottagarländernas prioriteringar och utvecklingsstrategier.

I yrkande 26 vill Miljöpartiet verka för en snabb expansion av småskalig förnybar elproduktion i utvecklingsländer.

I yrkande 29 anser Miljöpartiet att Sverige, inom det multilaterala utvecklingsarbetet, ska driva att all energiförsörjning ska vara förnybar och med stopp för utlåning, garantier och krediter till projekt baserade på fossil energi.

I yrkande 35 anser Miljöpartiet att det internationella samarbete på vattenområdet ska inriktas på att tillgodose alla människors grundläggande rätt till vatten som livsmedel och för sanitet. Sverige ska motverka privatisering av dricksvatten.

I yrkande 36 vill Miljöpartiet att Sverige ska främja betalningssystem för storskaliga kommersiella användare av vatten. Storskaliga kommersiella användare som industrier, gruvor och storjordbruk ska betala för det vatten de brukar samt rena det som släpps ut i kretsloppen.

I yrkande 37 vill Miljöpartiet ge stöd till överföring av teknik och tekniskt kunnande för lokalt anpassade, effektiva vatten- och avloppslösningar både i storstäder och på landet.

I yrkande 65 vill Miljöpartiet att regeringen ser över samtliga regleringsbrev och ägardirektiv till alla statliga myndigheter och verk som omöjliggör nya investeringar eller subventioner till fossil energi till förmån för en grön omställning.

I yrkande 81 vill Miljöpartiet främja insatser som utvecklar förnybar energi och ekologiskt jordbruk.

I partimotion 2013/14: MJ468 av Jonas Sjöstedt m.fl. yrkande 17 vill Vänsterpartiet att Sverige i klimatförhandlingar bör verka för att det inrättas en enskild budgetpost för klimatbistånd i EU:s budget för att garantera att klimatinsatser inte sker på bekostnad av gjorda åtaganden rörande utvecklingsbistånd.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att Sverige ska verka för att de fattiga ländernas ägarskap stärks och uppmuntra till att miljö- och klimataspekter integreras i ländernas ramverk för utvecklingsplanering och uppföljning, såsom fattigdomsstrategier, nationella budgetar och statistik. Utskottet delar regeringens uppfattning i skrivelse 2013/14:131 Biståndspolitisk plattform, vilken utskottet behandlar i betänkande 2013/14:UU20, om att en viktig utgångspunkt i utformningen av svenska biståndsinsatser är att väga förväntade utvecklingsmöjligheter mot risker för negativ miljöpåverkan. Utveckling och innovation är centralt för att bidra till ett samhälle med låga utsläpp och hög motståndskraft mot klimatförändringarna. I detta sammanhang är det av vikt att Sverige verkar för en bättre samordning mellan klimatförhandlingarna och relevanta pågående internationella processer, t.ex. utvecklingsagendan efter 2015 och översynen av Hyogoramverket för katastrofriskhantering.

Utskottet erinrar om de särskilda satsningar inom Sveriges bistånd som har och håller på att genomföras i syfte att nå millenniemålen. Som utskottet konstaterade i sitt betänkande 2013/14:UU2 är det exempelvis ett särskilt fokus på millenniemål 7 om att säkra en miljömässigt hållbar utveckling under det innevarande budgetåret.

Utskottet ser med oro på slutsatserna i FN:s klimatpanels (IPCC) andra och tredje delrapport om klimatförändringarna som presenterades i slutet av mars 2014 respektive i mitten av april 2014. Samtidigt vill utskottet lyfta fram att IPCC också pekar på att människan, genom vägval och beslut, fortfarande har möjlighet att mildra de negativa konsekvenserna.

Utskottet betonar att Sverige ska vara en tydlig röst för klimatomställningen och en tydlig röst för att bryta fossilberoendet. Sverige bör verka för att öka andelen förnybar energi i länders energisystem och öka energi-effektiviseringen och användningen av teknik som minskar koldioxidutsläppen. Sverige bör också främja en policydialog med samarbetsländerna som syftar till att minska eventuella subventioner av fossila bränslen. Utskottet menar, i likhet med regeringens biståndspolitiska plattform, att biståndet ska utformas så att länders förmåga och kapacitet att tillgodogöra sig de medel och möjligheter som ställs till ländernas förfogande – såsom fondmedel, tekniköverföring och miljöinvesteringar – förbättras och hållbar ekonomisk utveckling och fattigdomsminskning främjas. Sverige bör uppmuntra att ekonomiska styrmedel används och bidrar till att den offentliga och privata sektorn investerar i energieffektiv och miljövänlig teknik samt hållbara konsumtions- och produktionsmönster.

Utskottet konstaterar att EU har ett fördragsbundet åtagande att ta hänsyn till utvecklingsmålen vid beslut inom politikområden med påverkan på utvecklingsländer (Policy Coherence for Development).

Utskottet anser att EU ska driva en ambitiös och tydlig linje i de internationella klimatförhandlingarna för att åstadkomma en global, ambitiös och rättsligt bindande klimatöverenskommelse, baserad på de vetenskapligt grundade behoven.

Utskottet vill framhålla näringsutskottets utlåtande 2013/14:NU29 om att det är viktigt att EU befäster sitt ledarskap och agerar kraftfullt och konstruktivt för att åstadkomma ett globalt klimatavtal i Paris 2015 (COP21) som håller den globala uppvärmningen under två grader. I likhet med 2013/14:NU29 vill utskottet att ett klimat- och energiramverk för 2030 utarbetas och beslutas så snart som möjligt för att ge det europeiska näringslivet och andra aktörer i samhället vägledning om den klimat- och energipolitik som ska råda i EU bortom 2020. Ett ambitiöst bindande mål för hur mycket EU:s utsläpp av växthusgaser bör minska till 2030 är ett centralt inslag i detta ramverk.

Utskottet understryker vikten av att Sverige även fortsättningsvis samarbetar med låginkomstländer för att stärka deras deltagande i de internationella klimatförhandlingarna, bl.a. inom Cartagenagruppen.

Utskottet välkomnar att Sverige är representerat i Gröna klimatfondens styrelse. Utskottet konstaterar att regeringen planerar att tillföra utlovade 300 miljoner kronor med början när fonden blir operativ. Exakt när det svenska bidraget kommer att kunna betalas in beror alltså på när fonden kan börja ta emot medel, men ambitionen är att kunna betala in 150 miljoner kronor redan under andra halvåret 2014 och resterande 150 miljoner kronor efter årsskiftet. Utskottet menar att det är av vikt att fonden utformas på ett effektivt och ändamålsenligt sätt för klimatfinansiering.

Sverige och EU behöver fortsatt bidra till att mobilisera 100 miljarder USD till 2020 och skapa förutsättningar för klimatfinansiering för perioden efter 2020. Andra möjliga finansieringskällor för klimatrelaterade investeringar (vid sidan av biståndet) behöver identifieras, inte minst privata källor. Bättre samstämmighet och samverkan behövs mellan klimatförhandlingarna och andra relevanta pågående internationella processer. Fortsatt arbete med att minska kortlivade klimatpåverkande gaser och luftföroreningar är viktigt, liksom utfasning av miljöskadliga subventioner.

Rent vatten och sanitet är en förutsättning för ett drägligt liv och en grundläggande hörnsten i fattigdomsbekämpning. Utskottet anser därför att frågan om tillgång till rent vatten och sanitet måste stå högt på den utvecklingspolitiska dagordningen. Fungerande lokal, nationell och regional vattenresursförvaltning samt lagstiftning och institutioner kan bidra till ökad tillgång till rent vatten och hållbar sanitet för människor som lever i fattigdom. Mot denna bakgrund välkomnar utskottet att Sida i slutet av 2013 beslutade att fortsätta stödja Unicefs projektområde Water Sanitation and Hygiene (Wash) som arbetar för att öka vattentillgången och förbättra de sanitära förhållandena i områden där resurserna saknas. Utskottet vill erinra om sitt betänkande 2013/14:UU2 i vilket det angavs att utvecklingsagendan efter 2015 ska bygga vidare på erfarenheterna av de nuvarande millenniemålen. I förslag som lagts fram från exempelvis FN:s Millenniemålspanel ingår ett flertal mål och indikatorer om bl.a. vatten, sanitet, hälsa, utbildning, jämställdhet, jordbruksutveckling och livsmedelssäkerhet.

Utskottet vill framhålla att Sverige bör stödja en utveckling mot mer produktiva, hållbara och resurseffektiva jordbruks-, skogsbruks- och fiskesystem. Utskottet menar att detta bidrar till hållbar användning av ekosystemtjänster, minskade utsläpp av växthusgaser, minskad avskogning samt förbättrade förutsättningar för inkomst, ökad sysselsättning och förbättrad hälsa hos människor som lever på landsbygden.

Mot denna bakgrund föreslår utskottet att riksdagen avstyrker motionerna 2012/13:U306 yrkandena 19 och 68, 2013/14:U303 yrkandena 31 och 80, 2013/14:U316 yrkandena 24, 26, 29, 35–37, 65, 81 och 2013/14: MJ468 yrkande 17.

Övriga yrkanden

Utöver de yrkanden som behandlas tidigare i detta betänkande finns förslag i motioner som är föremål för förenklad motionsbehandling enligt de riktlinjer som riksdagen har fastslagit med anledning av Riksdagskommitténs betänkande 2005/06:RS3 och i enlighet med promemorian Förenklad motionsbehandling under återstoden av mandatperioden, som utrikesutskottet fastställde i oktober 2010. Utskottet har vid en genomgång och beredning funnit att de yrkanden som redovisas i bilaga 2 inte kan vara aktuella för något tillkännagivande från riksdagen. Efter denna behandling avstyrker ett enligt utskott motionerna.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Skrivelse 2013/14:154 Genomförandet av samstämmighetspolitiken för utveckling, punkt 1 (S, MP, V)

av Urban Ahlin (S), Carina Hägg (S), Tommy Waidelich (S), Carin Runeson (S), Olle Thorell (S), Kenneth G Forslund (S), Bodil Ceballos (MP) och Hans Linde (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:U24 av Urban Ahlin m.fl. (S),

avslår motion

2013/14:U25 av Bodil Ceballos m.fl. (MP) yrkandena 1, 2 och 8 samt lägger skrivelse 2013/14:154 till handlingarna.

Ställningstagande

Politiken för global utveckling (PGU) utgår från rättighetsperspektivet och fattiga människors perspektiv på utveckling. Själva kärnan är att en samstämmig politik på alla områden ska bidra till hållbar global utveckling. PGU bygger på insikten att utvecklingssamarbete är en viktig del för utveckling – men bara en del. Helheten är mycket större. Den politik som förs på exempelvis miljö-, jordbruks- och handelsområdena har stor effekt för fattigdomsbekämpning och global utveckling.

Utöver internationell samverkan är det också viktigt att olika aktörer i samhället medverkar – fackföreningar, organisationer, näringslivet, kommuner m.fl. En ökad dialog med dessa aktörer är nödvändigt för att säkerställa ett fortsatt engagemang från olika delar av samhället för politikens genomförande. I utvecklingssamarbetet vill vi att det civila samhällets organisationer involveras mer. Näringslivet har fått en ökad roll i utvecklingssamarbetet. Vi vill även framhålla fackföreningarnas unika ställning som både part på arbetsmarknaden och del av det civila samhället, vilket utgör en erfarenhet att bygga vidare på. Offentliga institutioner och aktörer som myndigheter och kommuner spelar också en viktig roll för samarbete med sina motsvarigheter i andra länder.

Utan att underskatta svårigheterna med genomförandet av PGU är det ändå på sin plats att understryka att PGU behöver en nystart. Dess positioner behöver flyttas fram. Därför väljer vi i den här reservationen att fokusera på frågor om styrning och samordning av PGU. Om inte dessa fungerar kommer inte heller sakfrågorna att kunna hanteras på ett fullgott sätt. I regeringens skrivelse nämns att Sverige ligger långt fram i samstämmighetsfrågorna internationellt sett, men just när det gäller samordning och samverkan återstår arbete att göra. Detta har regeringen själv påtalat även i tidigare PGU-skrivelser. Det är dags att vidta åtgärder, och inte minst finns flera goda rekommendationer i Statskontorets nyligen genomförda granskning av PGU.

För att kunna genomföra PGU är det viktigt att det finns en samordnande funktion i regeringsarbetet. Det är oundvikligt att målkonflikter uppstår, och de måste hanteras. Det kan även hända att politiska beslut går mot utvecklingsmålet då andra intressen väger över. I dessa fall bör målkonflikten vara belyst så att gjorda överväganden framgår.

Det råder i dag brist på samordning, gemensam styrning och återkoppling. Detta understryks också i regeringens skrivelse där man menar att arbetet med samstämmighetspolitiken har kommit långt men att när det gäller samordning och samverkan återstår arbete att göra. Det bör skapas en samordningsfunktion i Regeringskansliet som kan svara för att regeringens agerande samfällt strävar mot målet om en rättvis och hållbar global utveckling.

Även riksdagen kan bli bättre på att arbeta med PGU inom olika politikområden. Men det är regeringen som bör ta ledningen och bl.a. säkerställa att det finns tillräcklig kapacitet för uppföljning och analys av genomförandet av PGU.

Statskontoret pekar på att ansvaret för PGU har nedprioriterats på Utrikesdepartementet, från en högre till en lägre nivå, och att färre personer arbetar med PGU i dag. Statskontoret menar att denna funktion bör prioriteras, också resursmässigt. Statskontoret ser också behov av att PGU får tydligare mål. Målen är visionära men måste konkretiseras med mer operativa mål, och det måste vara tydligt vad samstämmighet är och innebär och vad de olika aktörerna, både departement, myndigheter, utlandsmyndigheterna och andra aktörer, förväntas göra. Utvecklingssamarbetet utgör ju endast en del av PGU, men ses ofta som varande PGU. Skillnaden här måste också bli tydligare, menar Statskontoret, som också säger att övriga departement bör ta större ansvar för PGU.

Vi delar dessa beskrivningar och menar att arbetet med PGU måste bli tydligare och mer prioriterat inom Regeringskansliet.

En stor del av den samverkan som sker tycks många gånger handla om att regeringen retroaktivt, när det är dags för en ny resultatskrivelse till riksdagen, samlar ihop åtgärder som har vidtagits och som passar in på PGU och sammanställer dem i skrivelsen, snarare än att proaktivt arbeta med PGU som ett kraftfullt verktyg.

2. Politikens huvuddrag och genomförande, punkt 2 (S)

av Urban Ahlin (S), Carina Hägg (S), Tommy Waidelich (S), Carin Runeson (S), Olle Thorell (S) och Kenneth G Forslund (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:U303 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkandena 2 och 3 samt avslår motionerna

2013/14:U25 av Bodil Ceballos m.fl. (MP) yrkandena 6 och 7,

2013/14:U230 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkande 4,

2013/14:U264 av Hans Linde m.fl. (V) yrkande 4 och

2013/14:U316 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkandena 4, 13, 80 och 91.

Ställningstagande

Socialdemokraternas politik för internationellt utvecklingssamarbete tar sin utgångspunkt i grunden för socialdemokratisk politik: Genom människors möjlighet till organisering, arbete och egen försörjning skapas frihet och välbefinnande. Det som har tagit vårt land från svält och förtryck till dagens välbefinnande gäller också globalt. Alla människor i hela världen ska kunna leva ett bättre liv och känna frihet och framtidstro.

Socialdemokraterna tror på globaliseringens möjligheter men vi ser också att många människor och länder inte kan utnyttja dessa möjligheter. En förändring krävs. Under de senaste åren har ekonomiska kriser drabbat världen och konsekvenserna har blivit enorma. Fattigdom, arbetslöshet sociala spänningar följer i dess spår. Hårdast drabbas de fattigaste. De drabbas även av att kriserna har lett till att många länder inte lever upp till gjorda åtaganden gällande biståndet och minskning av finansiella flöden som handel och investeringar samt remitteringar, de pengar som migranter sänder till familjen i hemlandet.

Klimat- och finansiella kriser kan få förödande konsekvenser. Detta visar att det krävs globala hållbara lösningar med bindande regler för att vrida utvecklingen i hållbar riktning – ekonomiskt, socialt och miljömässigt. I dag är den internationella utvecklingspolitiken under förändring. Nya länder kliver fram som ekonomiska och politiska stormakter i världspolitiken. Maktbalansen i världen förändras. Fler aktörer kommer till i utvecklingssamarbetet och andra finansiella flöden än traditionellt bistånd spelar allt större roll. En global medelklass växer fram. Positiva trender ska tas till vara samtidigt som de negativa, exempelvis skatteflykt och korruption, måste bekämpas.

Det krävs en bred samstämmighetspolitik för att kunna hantera utvecklingsfrågor på olika områden. Utvecklingssamarbetet utgör endast en del. Det är dock en viktig del eftersom biståndet kompletterar eller möjliggör insatser på andra områden.

3. Politikens huvuddrag och genomförande, punkt 2 (MP, V) av Bodil Ceballos (MP) och Hans Linde (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna
2013/14:U25 av Bodil Ceballos m.fl. (MP) yrkandena 6 och 7,
2013/14:U230 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkande 4,
2013/14:U264 av Hans Linde m.fl. (V) yrkande 4 och
2013/14:U316 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkandena 4, 13, 80 och 91 samt avslår motion
2013/14:U303 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Runtom i världen förföljs, trakasseras och diskrimineras människor enbart på grund av sin sexuella läggning eller sin könsidentitet. Diskriminering leder till att hbtq-personer fängslas, torteras och mördas. I ett 70-tal länder är samkönade relationer helt förbjudna. Arbetet för hbtq-personers rättigheter är motströmsfrågor och det krävs ett stort mått av engagemang och lyhördhet för att det ska få genomslagskraft i olika sammanhang. Barnkonventionen har ratificerats av alla världens stater utom Somalia och USA. Men mycket återstår innan konventionen är genomförd. Barns rättigheter kränks varje dag. Kränkningarna av flickors rättigheter är mest omfattande. Särskilt svår är situationen för barn med funktionsnedsättning och barn i väpnade konflikter. Ursprungsfolk runt om i världen lever fortfarande under svåra förhållanden på grund av staters ovilja att erkänna och stödja deras mänskliga rättigheter. De diskrimineras och fördrivs från sina marker på grund av väpnade konflikter eller ekonomiska intressen. Sverige har fått internationell kritik för att inte ha ratificerat ILO:s konvention nr 169 om ursprungsfolk och stamfolk, och FN:s råd för mänskliga rättigheter har kommit med ett stort antal rekommendationer som Sverige ännu inte har hört sammat. Minoriteters rättigheter kränks runt om i världen. Miljöpartiet och Vänsterpartiet menar att rätten till den egna kulturella identiteten är grundläggande i länder med olika befolkningsgrupper. Vidare måste Sverige fortsatt stödja de som långsiktigt arbetar för att förändra de normer och strukturer som hindrar barns, kvinnors, minoriteters och hbtq-perso-

ners rättigheter, och verka för att stärka dessa grupper rättigheter och livsvillkor. Det ska ske genom en samstämmig politik och såväl bilateralt som multilateralt utvecklingssamarbete.

Inom biståndet har frågan om transparens och ansvarsutkrävande varit desto mer närvarande. Biståndsorganet Sida har, som en av landets första myndigheter, fått en s.k. visselblåsarfunktion. Lika viktigt som att bereda beslut med hänsyn till PGU, är möjligheten att följa upp dem. Beslut kan få oförutsedda och okända konsekvenser och dessa skulle kunna samlas upp i en klagomålsmekanism. Sverige kan, även fortsättningsvis, vara ett föregångsland genom att utveckla ett system där regeringar, enskilda medborgare och civilsamhällets organisationer i berörda länder ges möjlighet att via Sveriges ambassader eller civilsamhällets organisationer presentera klagomål till Sveriges regering om svensk politik bidrar till att hindra fattiga människor från att få sina rättigheter tillgodosedda.

Miljöpartiet och Vänsterpartiet menar att det krävs oberoende och regelbundna utvärderingar i syfte att följa upp målen om en samstämmig politik. OECD har, vid ett flertal tillfällen, kritiserat Sverige då det saknas ett trovärdigt system. Mål och indikatorer måste fokusera på resultat och inte, i den utsträckning som görs i dag, på process. Riksdagen bör vara uppdragsgivare till en oberoende utvärdering av PGU. Riksrevisionen är ett av de organ som måste ansvara för att all granskning också beaktar PGU. Den expertgrupp som tillsattes 2013 måste få mandat att utvärdera PGU.

Biståndets kvalitet är minst lika viktigt som dess kvantitet. En stor del av det internationella biståndet har inte fattiga människors behov i fokus, utan används för att finansiera rika länders utrikespolitiska mål. Bistånd används för ekonomiska och säkerhetspolitiska intressen. Detta riskerar att gynna givarländerna på bekostnad av fattiga människor. Biståndet kan t.o.m. bli konflikt drivande. Givarländerna och de multilaterala institutionernas krav utgår inte från mottagarländernas egna fattigdomsstrategier och riskerar därmed att köra över demokratiska beslutprocesser.

Det har länge framförts krav på att biståndet måste bli effektivare och resultaten tydligare. Samarbetsländerna dignar fortsatt under alltför många olika krav och önskemål från givarna, skilda system för rapportering och ständigt tillresande tjänstemän som vill diskutera sina länders bistånd och projekt. Miljöpartiet och Vänsterpartiet vill att svenskt bistånd följer och utvecklar den process för utvecklingseffektivitet som inleddes med den s.k. Parisagendan. Biståndspolitikerna måste utgå från fattiga människors verklighet, erfarenheter och prioriteringar. Huvudansvaret för att åstadkomma en rättvis och hållbar utveckling finns hos varje lands befolkning, parlament och regering. Sveriges bistånd ska stödja demokratiska processer och ge röst åt marginaliserade och diskriminerade grupper. Sverige ska också stödja uppbyggnaden av samarbetsländernas demokratiska system och för-

valtning. Vi ska underlätta för en förenklad och samordnad hantering av planering och resultatredovisning och ta ömsesidigt ansvar för biståndets kvalitet. Det ska vara transparent, långsiktigt och förutsägbart.

Folkrörelser, religiösa samfund, fackföreningar och näringsliv har viktiga roller i utvecklingssamarbetet. Svenskt bistånd ska präglas av delaktighet och dialog. Kvalitet bygger på ständiga lärdomar, kontinuerliga förbättringar och möjligheter till innovation. I dialogen kring biståndet ska Sverige kunna ställa krav på resultat. Samarbetsländerna ska, å andra sidan, kunna ställa krav på givarländerna att driva en politik som river utvecklingshinder. Exempel på detta är arbetet för att förhindra kapital- och skatteflykt, samt skapa rättvisare handelsregler och fungerande globala klimatavtal.

Genom Lissabonfördraget har beslutsmandatet för flera av de centrala frågorna hamnat på EU-nivå i utrikesförvaltningen Europeiska utrikestjänsten, EEAS. Sverige bör, med sin erfarenhet av PGU, stärka sitt arbete att påverka EU i en riktning mot en samstämmig politik som tar hänsyn till fattiga människors perspektiv, rättigheter och en hållbar utveckling.

I dag saknar svensk policy en tydlig riktning för hur politiska, civila, biståndsinstrument och militära instrument ska samverka. Det gör att förutsättningarna för samverkan i praktiken är små. Policyn ger inte heller tillräckliga verktyg för hur instrumentens olika mål och mandat ska efterlevas. Det har lett till en förskjutning där militära mål och mandat i vissa fall har blivit styrande för biståndets inriktning på bekostnad av biståndets egna målsättningar.

De olika policier och strategier som berör området beskriver vikten av samverkan men är mångtydiga vad gäller riktningen för denna samverkan. I exempelvis policyn Fred och säkerhet för utveckling framhävs vikten av åtskillnad mellan civila och militära instrument, med hänvisning till att internationell militär närvaro kan riskera att uppfattas som part i konflikten. Andra gånger, som i regeringens PGU-skrivelser från 2008 och 2010, betonas vikten av synergier, samordning och en kombination av åtgärder. Biståndet ges också flera olika roller i olika dokument och bidrar omväxlande till långsiktig hållbar utveckling och till att stabilisera säkerhetsläget.

4. Svensk handel och investeringar, punkt 3 (MP, V)

av Bodil Ceballos (MP) och Hans Linde (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2013/14:U208 av Hans Linde m.fl. (V) yrkande 6, 2013/14:U235 av Hans Linde m.fl. (V) yrkande 7 och

2013/14:U316 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkandena 15, 18, 19, 61 och 63.

Ställningstagande

EU-länderna har under senare år avskaffat många tidigare handelshinder. Samtidigt kvarstår subventioner till jordbruk, tullar och kvoter som bidrar till en orättvis världshandel och försämrade möjligheter till omställning. Det visar inte minst EU:s strafftullar på import av solpaneler. Världshandelsorganisationens (WTO) ramverk för handel har inte utformats med hänsyn till utvecklingsländernas intressen eller miljöhänsyn – industriländerna är en av de stora stötestenarna. Förhandlingarna om de ekonomiska partnerskapsavtalen (EPA) mellan EU och länderna i Afrika, Västindien och Stillahavsområdet (AVS-länderna) har fått kritik för att skapa ännu mer ojämlika konkurrensvillkor. Utvecklingsländerna ges inte möjlighet att skydda känsliga sektorer och begynnande industri. Sverige måste verka för att alla förhandlingar om nya handelsavtal också ska vara förenliga med gällande internationell rätt om mänskliga, sociala och arbetsmässiga rättigheter och säkerställer att miljöhänsyn tas.

Det rapporteras ofta om företag som bryter mot de mänskliga rättigheterna, som inte tar miljöhänsyn eller hänsyn till arbetstagarnas rättigheter. Det sker överallt i världen. För att sätta stopp för företag som agerar fel eller som missköter sig behövs det ett bindande globalt regelverk. Ett sådant skulle leda till en hållbar konkurrens och innebära att ”goda” bolag premieras. Det behövs ett minimiregelverk, med sanktioner, ett golv som inget företag i världen får lov att gå under. Utan ett bindande regelverk, kopplat till någon form av sanktioner, kan vi aldrig ställa företagen till ansvar för att de inte har upprätthållit respekten för miljön och de mänskliga rättigheterna. Ett globalt regelverk är på gång, men tyvärr har regeringen hittills inte anammat idén att det ska vara bindande utan i stället agerat för att det ska fortsätta att vara frivilligt.

Den internationella handeln med konfliktmineraler orsakar många övergrepp och så mycket lidande. I östra Demokratiska republiken Kongo återfinns 80 procent av jordens coltan. Landets rikedom har blivit dess förbannelse och en motor i en konflikt som har skördat miljontals dödsoffer och påverkat en hel region. I konflikten utsätts kvinnor för systematiskt sexuellt våld och hela samhällen traumatiseras. En hel del görs för att få stora företag att efterfråga råvaror som är certifierade men det saknas en bindande lagstiftning. Sverige måste verka för en EU-lagstiftning och ett globalt certifieringssystem om konfliktmineraler. Svenska företag är viktiga aktörer på världsmarknaden och har ett stort kunnande både som leverantörer till gruvindustrin och vid själva utvinningen. På hemmaplan har vi kommit långt på miljöområdet och socialt. Det är viktigt att vårt tekniska kunnande och processkunnande kan komma andra till del. Samtidigt är det viktigt att vi ställer om vårt tänkande mer till hushållning och effektivisering, i stället för att fokusera främst på utvinning. Inom EU förs det genom råvaruinitiativet en samordnad politik för att säkra EU:s till-

gång till naturresurser, inte för fattigdomsbekämpning. Handels- och utvecklingspolitiken måste öka handlingsutrymmet för utvecklingsländerna och samtidigt säkra råvaror, förädlingen och jobben. Sverige ska också verka för ökad transparens och stödja sådana initiativ som utvinningsindustrins initiativ för ökad öppenhet (EITI).

FN:s deklaration om ursprungsfolkens rättigheter och ILO:s konvention nr 169 om ursprungsfolk och stamfolk är viktiga verktyg. I dag har den stora majoriteten av Latinamerikas länder, till skillnad från Sverige, ratificerat ILO:s konvention nr 169. Det är avgörande att Sverige garanterar att svenska investeringar, exportfrämjande och pensionsplaceringar inte bidrar till att kränka eller inskränka ursprungsfolkens rättigheter i Latinamerika. Regeringen bör se över gällande regelverk för att garantera att svenska investeringar, exportfrämjande och pensionsplaceringar inte bidrar till att kränka eller inskränka ursprungsfolkens rättigheter i Latinamerika.

I Nigerdeltat, där huvuddelen av oljeutvinningen sker, lever 70 procent av befolkningen på mindre än 1 dollar per dag. För stora delar av befolkningen är förorenade vattendrag och åkermarker det enda synliga resultatet av den enorma oljeutvinningen. I flera fall har lokala protester brutalt slagits ned. FN:s miljöprogram (Unep) uppskattar att det kan ta mer än 25 år för regionen att återhämta sig och föreslår att en särskild fond om inledningsvis 1 miljard USD ska upprättas för att påbörja saneringen.

Miljöpartiet och Vänsterpartiet anser att de multinationella företagen måste ta sitt ansvar för att en större del av oljeintäkterna kommer nigerierna till del, att den omfattande miljöförstörelsen upphör och att den omfattande korruptionen upphör. Amnesty International kräver att Shell bidrar med det fulla beloppet, 1 miljard USD, för att starta upp fonden och därmed visa att de är redo att börja ta sitt ansvar. Vi stöder detta krav. Sverige bör verka för att de oljebolag som är verksamma i Nigerdeltat tar sitt ansvar och bidrar till att starta en fond för sanering av regionen.

Av de 1,3 miljarder människor i världen som lever i fattigdom är 70 procent kvinnor. Kvinnor har i regel svårare att få tillgång till utbildning, egendom, krediter och politiska beslutsinstanser. Att motverka diskriminering och stärka kvinnors ekonomiska ställning och inflytande är därför avgörande för att nå en effektiv bekämpning av fattigdomen världen över. Sverige bör verka för att nya handelsförhandlingar föregås av en analys av hur avtalen påverkar kvinnor och möjligheten att nå de av FN:s millenniemål som berör kvinnors situation.

En översyn av samstämmigheten mellan målen för Sveriges jämställdhetspolitik och handelspolitik behövs. Sverige bör verka för att EU ska bistå utvecklingsländerna med att utveckla kapaciteten att utforma, förhandla fram och genomföra en handelspolitik som främjar en jämnt könsfördelad ekonomisk utveckling. Genusbudgetering som standardverktyg i handelspolitiken kan vara ytterligare en strategi för att bidra till jämställdhet.

5. Den globala utmaningen migrationsströmmar, punkt 4 (MP)
av Bodil Ceballos (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:U316 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkande 56 och
avslår motion

2013/14:U23 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 7–9.

Ställningstagande

Miljöpartiet menar att flykt inte är ett brott. Det är en överlevnadsmekanism. Oavsett om det handlar om flykt för att få mat för dagen eller flykt undan politisk förföljelse, har individen samma värde och behov av skydd. Om möjligheten finns väljer de allra flesta människor att bo i sina hemländer, men i alla tider har möjligheten att flytta varit en reglerande ventil för både människor i konfliktområden som söker säkerhet och människor i fattiga länder som söker en ljusare framtid. Skillnaden dem emellan är att den som söker skydd undan en konflikt har möjlighet att söka asyl i ett annat land, medan den som flyr fattigdom eller klimatpåverkan inte omfattas av något internationellt rättsligt skydd. Det behövs därför en ny Genèvekonvention som är anpassad till dagens flyktorsaker och inte gårdagens.

6. Den globala utmaningen migrationsströmmar, punkt 4 (SD)
av Julia Kronlid (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:U23 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 7–9 och
avslår motion

2013/14:U316 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkande 56.

Ställningstagande

En ansvarsfull invandringspolitik

Regeringen har i sin skrivelse 2013/14:154 Genomförandet av samstämmighetspolitiken för utveckling – fokus: den globala utmaningen migrationsströmmar återrapporterat om genomförandet av den s.k. samstämmighetspolitiken för utveckling.

Regeringen framför i den aktuella skrivelsen de positiva effekter cirku-lär migration kan leda till. Sverigedemokraterna håller med om att migra-tion som sköts på ett ansvarsfullt sätt med ansvarsfulla nivåer kan bidra till positiva effekter både för människornas ursprungsländer och de länder de migrerar till. Problemet är dock att regeringen inte för en ansvarsfull invandringspolitik, och det är dessutom beklagligt att regeringen i denna skrivelse nästan helt bortser från de utmaningar som en hög nivå av invand-ring också kan innebära.

Sverigedemokraterna står för en ansvarsfull invandringspolitik. Sverige för i dag och har så gjort under en lång tid en extrem invandringspolitik om man ser på jämförbara länder. Sedan 1980 har Sverige beviljat över 1,5 miljoner uppehållstillstånd, en siffra som få andra länder kan mäta sig med i förhållande till deras folkmängd.

Den förda politiken har lett till en sammantaget allvarlig situation med problem som segregation, utanförskap, sjunkande betyg i skolan, religiösa motsättningar, ökad kriminalitet och en försämrad välfärd.

Vad Sverige behöver är en ansvarsfull invandringspolitik som kraftigt minskar den nuvarande invandringen. Detta kan uppnås genom flera steg:

En kraftig begränsning av asyl och anhöriginvandringen, vilket kan upp-nås genom skärpta regler för anhöriginvandrare och genom att asyl endast beviljas åt dem som uppfyller kriterierna i FN:s flyktingkonvention och kvotflyktingar som kan erhålla asyl enligt avtal med UNHCR. Vi föresprå-kar även att Sverige ska följa Dublinförordningen som säger att asylproces-sen ska ske i det första medlemsland den asylsökande inträder i. Vi vill även se åtgärder mot asylmissbruk, öka medborgarskapets betydelse samt utfärda endast temporära uppehållstillstånd som praxis. Åtgärder som dessa har vi länge förespråkade och kommer så att fortsätta göra då den utveckling som vi sett de senaste decennierna måste vända.

Arbetskraftsinvandring

En annan viktig aspekt är arbetskraftsinvandringen. Sverige har i dag ca 430 000 arbetslösa som säkert inget hellre vill än att få ett jobb. I dag råder en generell och näst intill fri arbetskraftsinvandring, och den kategori som är överrepresenterad bland de som kommer till Sverige återfinns i låg-kvalificerade yrken. Detta innebär en ökad konkurrenssituation för dem som i dag är arbetslösa. Sverigedemokraterna förespråkar en behovsprövad arbetskraftsinvandring då det måste finnas möjlighet för företag att finna spetskompetens som inte finns att tillgå inom landet, medan de arbetstillfäl-

len som inte kräver sådan kompetens främst ska gå till inhemsk arbetskraft. Vi satsar i våra budgetförslag betydande resurser för att minska den mismatchning som i dag finns mellan lediga jobb och arbetsutbud.

Skydd och varaktiga lösningar för flyktingar

Det kan inte nog understrykas att UNHCR och andra hjälpinsatser i krisers närområde har en mycket viktig roll att spela när det gäller uppbyggandet av en hållbar och rättvis flyktingpolitik. Hur välvillig Sveriges flyktingpolitik än är, så är det ett ofrånkomligt faktum att huvuddelen av världens flyktingar inte har möjlighet att förflytta sig över halva jordklotet för att nå en fristad i Sverige. Även regeringen framhåller i den aktuella skrivelserna att majoriteten människor som tvingas fly från sitt hemland ofta söker en fristad i ett grannland. De allra flesta flyktingar befinner sig alltså i krisens närområde, där de kan bli kvar i flyktingläger eller i andra flyktingområden under mycket långa perioder. I den situationen är det oerhört viktigt att det finns resurser för att göra tillvaron för dessa människor så dräglig som möjligt. Barnens möjlighet till skolgång kan vara avgörande för deras möjlighet att senare skapa sig en framtid och om möjligt återvända och bygga upp sitt hemland. I dag prioriterar regeringen mångdubbelt mer resurser och fokus på asylmottagning i Sverige än vad de prioriterar hjälp till närområdet. Sverigedemokraterna anser det vara en varken klok, rättvis eller human flyktingpolitik. I stället är det av stor vikt att Sverige lägger större fokus på att understödja UNHCR:s och andra betydelsefulla organisationers insatser än vad som för närvarande är fallet. Det är också viktigt att på olika sätt stödja de länder som befinner sig nära konflikter och tar emot en stor andel flyktingar för att deras ekonomi inte ska få en ohållbar belastning. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

7. Klimatförändringar och miljöpåverkan, punkt 5 (MP, V) av Bodil Ceballos (MP) och Hans Linde (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2013/14:U316 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkandena 24, 26, 29, 35–37, 65 och 81 samt

2013/14:MJ468 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 17 och avslår motionerna

2012/13:U306 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkandena 19 och 68 samt

2013/14:U303 av Urban Ahlin m.fl. (S) yrkandena 31 och 80.

Ställningstagande

De länder som har svarat för merparten av utsläppen och kunnat bygga upp sitt välbefinnande med billig olja och kol har ett ansvar att hjälpa andra länder. Denna insikt kommer till uttryck i termer som klimaträttvisa. FN:s klimatkonvention och överenskommelserna inom klimatförhandlingarna bygger på denna princip.

Stockholm Environment Institute visar i en modell¹ hur vi kan anta klimatutmaningen och samtidigt slå vakt om de fattigas rätt till utveckling. Modellen baseras på ländernas historiska ansvar och deras ekonomiska förmåga att bidra, men undantar alla som lever på mindre än 20 USD per dag, oavsett var de bor i världen. Detta är en bra utgångspunkt.

De rika länderna har lovat att överföra 100 miljarder USD per år för klimatarbete från 2020. Beloppet ligger långt under vad de flesta anser kommer att behövas. Klimatinvesteringar bör ske utan att vi kräver kompensation i form av mer eller mindre fiktiva utsläppsätter. Finansieringen ska utgöras av nya medel, utöver en bibehållen bistånds nivå, i enlighet med våra åtaganden enligt FN:s klimatkonvention från 1992. I Sverige betyder det en satsning utöver den 1 procent av BNI som går till insatser för fattigdomsbekämpning och demokrati. Genom att öppet och tydligt redovisa vilka nya internationella klimatinsatser som görs minskar Sverige låsningarna i de internationella förhandlingarna.

Miljöpartiet och Vänsterpartiet ser gärna att klimatarbetet finansieras genom ”innovativa finansieringsmekanismer”, så länge dessa uppfyller rimliga kriterier. Exempel är globala skatter på internationell sjöfart och flyg, eller finansiella transaktioner, där intäkterna helt eller delvis går till finansiering av klimatarbetet i syd. Det är en fördel om finansieringen också i sig bidrar till klimatnytta. Sverige måste driva på för att höja EU:s ambitioner. EU-målet om utsläppsminskningar bör höjas till 40 procent till 2020 och det behövs ett ökat åtagande för klimatfinansiering i utvecklingsländerna. Medlen kan återföras till syd genom demokratiskt uppbyggda fonder, i huvudsak den FN-ledda gröna fonden. Det är viktigt att pengarna används på ett mål- och kostnadseffektivt sätt, samt passar in i mottagarländernas prioriteringar och utvecklingsstrategier. EU behöver också ta ett större ekonomiskt ansvar för att stödja dem som drabbas värst av klimatförändringarna. Men EU har ingen enskild budgetpost för klimatbistånd. Sverige bör i klimatförhandlingar verka för att det inrättas en enskild budgetpost för klimatbistånd i EU:s budget för att garantera att klimatinsatser inte sker på bekostnad av gjorda åtaganden rörande utvecklingsbistånd.

Brist på energi hänger ihop med fattigdom i en ond cirkel: Utan större tillgång till energi går det inte att bekämpa fattigdom eller öka jämställdheten mellan kvinnor och män. Det är ett cyniskt kretslopp, ett moment 22 i arbetet med att nå FN:s millenniemål.

¹ Greenhouse Development Rights (GDR).

FN:s initiativ Sustainable Energy for All syftar till att öka tillgången till energi, men arbetet går långsamt och det finns dessutom en inneboende konflikt: När energitillförseln ökar är risken stor att det görs med ohållbara energikällor, såsom fossila kraftverk eller vattenkraftverk, vilket strider mot ambitionerna i FN:s klimatkonvention och millenniemålet om hållbar utveckling. Framtidens energi måste komma från förnybara källor.

Inom EU förs en diskussion som syftar till att säkra medlemsländernas och unionens tillgång till energi till låga priser. Diskussionen bygger på en förlegad ansats. Ur såväl ett långsiktigt som globalt perspektiv behövs en politik som bygger på energirättvisa. Utgångspunkten är att alla har rätt till grundläggande energitjänster som matlagning, värme och belysning. Samtidigt måste produktionen och konsumtionen av energi hålla sig inom de ekologiska ramarna.

Allt fler industriländer lämnar nu den storskaliga och centraliserade elproduktionen i ett fåtal kraftverk till förmån för en småskalig produktion i miljontals olika anläggningar. Utbyggnaden av förnybar energi kan gå mycket fort när många deltar och medborgaren får större kontroll över användningen och kostnaderna. Dessutom demokratiseras produktionen. Användning av feed-in tariffer är en verksam modell för en snabb expansion av småskalig elproduktion också i utvecklingsländer, främst på landsbygden. Dessa länder har inte i lika hög grad som i-länderna byggt fast sig i förlegad teknik, såsom kärnkraft, utan kan ta ett tekniskt språng direkt till de möjligheter som sol, vind och vågor erbjuder – där själva ”energiråvaran” är kostnadsfri och påtagligt mer jämnt fördelad över världen än såväl förekomsten av uranmalm som fossila fyndigheter.

Statliga företag måste få tydliga ägardirektiv att upphöra med investeringar i fossil industri och det bör utredas hur det statliga exportstödet och utvecklingssamarbetet kan riktas helt mot förnybar energi. Regeringens direktiv för pensionsfonderna bör ändras så att det inte längre blir möjligt att investera i företag med fossil energi som huvudsaklig inriktning.

Biologisk mångfald är, vid sidan av klimatet och kvävecykeln, ett av tre områden där mänsklig påverkan bedöms överskrida planetära gränsvillkor. Bevarad biologisk mångfald är viktig för ekosystemens förmåga att återhämta sig från störningar såsom klimatförändringar och för att även fortsatt kunna tillhandahålla livsnödvändiga ekosystemtjänster. Avskogning och omvandling av naturskogar till skogsplantager, utvidgning och omvandling av jordbruket, fiske och föroreningar är orsaker till att biologisk mångfald går förlorad. En växande och allt rikare befolkning, samt behovet av att minska konsumtionen av fossila råvaror, kommer att öka trycket på markanvändning och hoten mot biologisk mångfald. Konventionen om biologisk mångfald antogs vid FN:s toppmöte i Rio 1992 och följdes upp av Nagoyaprotokollet 2011. Det kommer att krävas stort ekonomiskt stöd för att hjälpa fattiga länder att klara av att genomföra protokollets krav på att bl.a. skydda 17 procent av landområden och 10 procent av havsområ-

den. Sverige bör motverka satsningar med betydande negativa konsekvenser för biologisk mångfald, både i det bilaterala och i det multilaterala utvecklingssamarbetet.

Inom jordbruket är det i första hand konstbevattnings som leder till ett överutnyttjande av vatten. Det finns begränsade möjligheter att hitta nya vattenresurser. Därför måste vi värna befintliga vattenresurser och deras kvalitet genom hushållning och effektivisering. Det finns en omfattande indirekt handel med vatten genom handel med exempelvis jordbruksprodukter. Delar av denna handel är i själva verket nödvändiga för vissa länder och regioner med vattenbrist. Det finns också en trend att privatisera vatten, både för jordbruk och för direktkonsumtion. Vi anser att Sveriges internationella samarbete på vattenområdet ska inriktas på att tillgodose alla människors grundläggande rätt till vatten som livsmedel och för sanitet. Vi vill motverka privatisering av dricksvattnet och säkerställa att storskaliga kommersiella användare som industrier, gruvor och storjordbruk betalar för det vatten de brukar, samt renar det som släpps ut i kretsloppen. Vi vill ge stöd till överföring av teknik och tekniskt kunnande för lokalt anpassade, effektiva vatten- och avloppslösningar både i storstäder och på landet. I områden där brist på vatten kan bidra till konflikter bör Sverige främja en rättvis fördelning, där hushållning och effektivisering är särskilt viktiga.

Särskilda yttranden

Övriga yrkanden, punkt 6 (SD)

Julia Kronlid (SD) anför:

Sverigedemokraterna konstaterar att flera av Sverigedemokraternas motionsyttranden behandlas i förenklad motionshantering. Vi vill understryka att partiet står bakom samtliga motionsyrkanden av Sverigedemokraterna som behandlas inom ramen för detta betänkande.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2013/14:154 Genomförandet av samstämmighetspolitiken för utveckling – fokus: den globala utmaningen migrationsströmmar.

Följdmotionerna

2013/14:U23 av Julia Kronlid m.fl. (SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avskaffa EU:s fiskeripolitik.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om de villkor som ska framhållas i förhandlingar inom ramen för Doharundan.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fokus på de minst utvecklade länderna i förhandlingar inom ramen för EU:s allmänna preferenssystem (GSP).
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att framhålla EU:s allmänna preferenssystem (GSP) som det lämpligaste verktyget i ett utvecklingsperspektiv.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta fram material för en dialog med andra länder.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att framhålla vikten av ökade insatser för rent vatten och sanitet inom ramen för EU, FN, Världsbanken och Världshälsoorganisationen (WHO).
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en ansvarsfull invandringspolitik.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbetskraftsinvandring.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av hjälp till flyktingar som befinner sig i krisers närområde.

2013/14:U24 av Urban Ahlin m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett mer proaktivt arbete med politiken för global utveckling (PGU) och om inrättandet av en samordningsfunktion i Regeringskansliet.

2013/14:U25 av Bodil Ceballos m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen måste tydliggöra gränssnittet mellan PGU och biståndspolitiken.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Utrikesdepartementet förstärkt kapacitet att samordna arbetet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge tjänstemän på de olika departementen och relevanta myndigheter ett tydligt uppdrag att arbeta med PGU.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att departementen, utifrån en fastställd strategi, ska redogöra för hur de avser att genomföra politiken utifrån respektive ansvarsområde.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en klagomålsmekanism.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lyfta in PGU i den politiska dialogen i våra samarbetsländer.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge expertgruppen som tillsattes 2013 mandat att utvärdera PGU.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att bygga upp ett internationellt system för att värdera samstämmighet för utveckling.

Motion från allmänna motionstiden hösten 2012

2012/13:U306 av Urban Ahlin m.fl. (S):

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 3.6 Miljön kräver samarbete över gränserna.
68. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 10.7 Miljö, energi, klimat och hållbar utveckling.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2013

2013/14:U208 av Hans Linde m.fl. (V):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör se över gällande regelverk för att garantera att svenska investeringar, exportfrämjande och pensionsplaceringar inte bidrar till att kränka eller inskränka ursprungsbefolkningens rättigheter i Latinamerika.

2013/14:U230 av Peter Rådberg m.fl. (MP):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utveckla tydliga riktlinjer för samplanering i integrerade missioner som särskilt beaktar utvecklingsbiståndets särställning.

2013/14:U235 av Hans Linde m.fl. (V):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att oljebolagen som är verksamma i Nigerdeltat tar sitt ansvar och bidrar till att starta en fond för sanering av regionen.

2013/14:U238 av Annika Qarlssoon (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter integreras i det reviderade och uppgraderade ramverket för global utveckling.

2013/14:U249 av Bodil Ceballos m.fl. (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att i FN verka för att ett globalt regelverk tas fram för att minska mängden nytt och gammalt avfall både i världshaven och i rymden.

2013/14:U253 av Anita Brodén m.fl. (FP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ökat tillträde till de lokala marknaderna och frihandel på en global marknad.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta bort handelsstörande hinder och driva igenom framgångsrika WTO-förhandlingar för att möjliggöra en positiv utveckling i tredje världen.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Sveriges politik för global utveckling (PGU) och målsättningen att politiken ska genomsyras av ett fattigdoms- och ett rättighetsperspektiv.

2013/14:U264 av Hans Linde m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag för att stärka arbetet med att genomföra PGU, utvärdera resultatet och hantera målkonflikterna.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om de nya utvecklingsmålen.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att jämställdhet ska bli ett tredje mål inom ramen för den svenska globala utvecklingspolitiken.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör införa ett förbud mot att bistånd, exportkrediter, investeringsstöd eller andra former av stöd till näringslivet kanaliseras via skatteparadis.

2013/14:U279 av Bodil Ceballos m.fl. (MP):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utvärdering i enlighet med PGU och biståndets mål.

2013/14:U286 av Emma Henriksson (KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att FN:s utvecklingsagenda efter 2015 ska rikta in sig på åtgärder som förebygger fattigdom och konflikter genom att fokusera på att skapa goda förutsättningar för människor.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör förmedla ett synsätt som förebygger fattigdom och konflikter vid FN:s möte om den nya utvecklingsagendan hösten 2013.

2013/14:U297 av Jonas Gunnarsson m.fl. (S):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hbt-perspektiv i det handelspolitiska samarbetet med andra länder.

2013/14:U303 av Urban Ahlin m.fl. (S):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionens avsnitt 2.1 Inledning utvecklingspolitik.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionens avsnitt 2.2 Globala utmaningar och möjligheter.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionens avsnitt 2.4 Politik för en rättvis och hållbar global utveckling.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionens avsnitt 2.5 Tillväxt och jobb.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionens avsnitt 2.5.1 Goda jobb.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionens avsnitt 3 Globalisering.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionens avsnitt 3.1 Den svenska välfärdsmodellen behövs i globaliseringen.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionens avsnitt 3.4 Tygla spekulationsekonomin.
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionens avsnitt 3.6 Miljö och klimat kräver samarbete över gränserna.
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionens avsnitt 3.7 Företagens ansvar.
75. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionens avsnitt 10.2 Arbete, tillväxt och fackliga rättigheter.
76. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionens avsnitt 10.3 Utvecklingssamarbete och partnerskap.
77. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionens avsnitt 10.4 Avkolonisering, demokrati, mänskliga rättigheter och god samhällsstyrning.
78. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionens avsnitt 10.5 Hälsa och utbildning – grundläggande rättigheter.
80. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionens avsnitt 10.7 Miljö, energi, klimat och hållbar utveckling.

2013/14:U316 av Åsa Romson m.fl. (MP):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att bedriva en samstämmig politik som främjar kvinnors, hbtq-personers, barns, minoriteters och urfolks rättigheter.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att värna meddelarfrihet och visselblåsare.

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för att EU:s handelsavtal omarbetas för att främja utvecklingsländernas möjligheter att utvinna råvaror så att det gynnar en ekonomisk, social och miljömässigt hållbar utveckling.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för mer transparens inom råvaruutvinningen.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för en EU-lagstiftning och ett globalt certifieringssystem om konfliktmineraler.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lyfta fram demokratiska finansieringsorgan som FN-ledda Gröna fonden.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att genom stöd till feed-in tariffer verka för en snabb expansion av småskalig förnybar elproduktion i utvecklingsländer.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inom det multilaterala utvecklingssamarbetet driva att all energiförsörjning ska vara förnybar – med stopp för utlåning, garantier och krediter till projekt baserade på fossil energi.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att motverka privatisering av dricksvatten.
36. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska främja betalningssystem för storskaliga kommersiella användare av vatten.
37. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stöd till överföring av teknik och tekniskt kunnande för lokalt anpassade, effektiva vatten- och avloppslösningar både i storstäder och på landet.
56. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om driva att Genèvekonventionen anpassas till dagens flyktorsaker och inte gårdagens.
61. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra en översyn av samstämmigheten mellan målen för Sveriges jämställdhetspolitik och handelspolitik.
63. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att gå före i frågan om ett globalt bindande regelverk för företags ansvar gällande miljö och mänskliga rättigheter.

65. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över samtliga regleringsbrev och ägar-direktiv till alla statliga myndigheter och verk som omöjliggör nya investeringar eller subventioner till fossil energi till förmån för en grön omställning.
80. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att i dialogen ge samarbetsländerna möjlighet att ställa krav på en samstämmig politik.
81. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att främja insatser som utvecklar förnybar energi och ekologiskt jordbruk.
87. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det ska finnas oberoende utvärderingsorgan för uppföljning av PGU.
88. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta fram former för att involvera riksdagen i utvecklingen av PGU.
89. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör, för avgörande politiska beslut, redogöra för konsekvensanalyser som identifierar och hantear mål- och intressekonflikter, där konsekvenserna för fattiga människor av svensk politik analyseras.
90. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en klagomålsmekanism för efterlevnaden av PGU.
91. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen aktivt bör medverka till och påverka att EU efterlever sin politik för samstämmighet.

2013/14: MJ468 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i klimatförhandlingar bör verka för att det inrättas en enskild budgetpost för klimatbistånd i EU:s budget för att garantera att klimatinsatser inte sker på bekostnad av gjorda åtaganden rörande utvecklingsbistånd.

2013/14: N395 av Jonas Eriksson m.fl. (MP):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om politik för global utveckling och EU:s råvarudiplomati.

BILAGA 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 6

Motion	Motionärer	Yrkanden
6. Övriga yrkanden		
2013/14:U23	Julia Kronlid m.fl. (SD)	1–6
2013/14:U25	Bodil Ceballos m.fl. (MP)	3–5
2013/14:U238	Annika Qarllsson (C)	
2013/14:U249	Bodil Ceballos m.fl. (MP)	
2013/14:U253	Anita Brodén m.fl. (FP)	1, 2 och 4
2013/14:U264	Hans Linde m.fl. (V)	1, 8 och 19
2013/14:U279	Bodil Ceballos m.fl. (MP)	7
2013/14:U286	Emma Henriksson (KD)	1 och 2
2013/14:U297	Jonas Gunnarsson m.fl. (S)	8
2013/14:U303	Urban Ahlin m.fl. (S)	5–7, 25, 26, 29, 32 och 75–78
2013/14:U316	Åsa Romson m.fl. (MP)	87–90
2013/14:N395	Jonas Eriksson m.fl. (MP)	12

BILAGA 3

Stenografisk uppteckning från offentlig utfrågning den 11 mars 2014 om Sveriges globala engagemang i sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR)

Ordföranden: Varmt välkomna, vänner, till utrikesutskottets offentliga utfrågning om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, SRHR! Jag förklarar mötet öppnat. Jag heter Sofia Arkelsten och är ordförande i utrikesutskottet. Bredvid mig sitter Carin Runeson från Socialdemokraterna. Vi kommer att leda mötet i dag. Jag kommer att inleda, Carin kommer att avsluta.

Den här offentliga utfrågningen är en del av vårt ordinarie arbete i utrikesutskottet. Det är alltså ett ordinarie sammanträde, men vi har valt att hålla det offentligt i den här "settingen". Vi hade kunnat inhämta informationen i vårt stängda utskottsrum, men vi väljer att göra det så här, för vi tycker att fler ska kunna höra. Detta är ett sätt för oss att inhämta information om centrala frågor.

Vi är särskilt tacksamma för att vi i dag i panelen har fyra välrenommerade experter på SRHR. Bo Stenson började arbeta med familjeplanering på Sida år 1969 och var hälsobyråchef på Sida 1981–1983. Sophie Becker är i dag kansliråd på Finansdepartementet. Hon följde med som ambassadsekreterare vid Sveriges ständiga representation i New York under FN-förhandlingarna 2000–2005. Katarina Lindahl var generalsekreterare för RFSU under 20 år. Hon är nu engagerad i den svenska nationella kommittén för UN Women, en annan intressant organisation som vi kan prata länge om. Hon var också med i regeringens delegation vid Kairokonferensen 1994. Ann Måwe är kansliråd och chef för FN-gruppen vid enheten för multilateralt utvecklingssamarbete på Utrikesdepartementet. Varmt välkomna!

Som utskottsordförande och efter att nyligen ha genomfört en resa med temat SRHR kan jag konstatera att det här är en fråga som fortsatt är viktig. Det är en fråga som väcker känslor och där Sveriges röst verkligen behövs. Trots att bristen på sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter fortsätter att vara en av de vanligaste orsakerna till sjukdom och död bland fattiga kvinnor förblir vissa frågor kontroversiella, som rätten till preventivmedel och säkra och lagliga aborter. Det som rör homo- och bisexuellas och transpersoners rättigheter är också kontroversiellt. Jag är väldigt stolt över att det i Sveriges riksdag och i utrikesutskottet finns en stor samsyn i

de här frågorna. Jag är övertygad om att det är frågor som är strategiskt viktiga för att vi ska kunna få en bättre värld där varje människa har rätt till sin egen kropp.

Vi behöver ett starkt civilsamhälle. Vi behöver engagerade och duktiga forskare, välfungerande myndigheter och en effektiv privat sektor. Vi behöver också mod och ledarskap, och vi behöver politisk vilja. Alla de sakerna krävs för att våga utmana och fortsätta att driva på i de här frågorna. Ledarskap är också ett av de viktiga temana för den kommande IPCI-konferensen som kommer att äga rum i riksdagen den 23–25 april och som vi ser fram emot väldigt mycket.

Anledningen till att vi är här är att Sverige har ett långt och gediget engagemang i SRHR-frågor ända sedan 60-talet. Det finns en skrift som har tagits fram av Utrikesdepartementet och som de flesta möjligen har sett, *Från befolkningsfrågor till SRHR*. Det är i stort sett lanseringen av den som vi har kopierat här i dag. Några av oss som var på det seminariet, till exempel Hans Linde från Vänsterpartiet och jag, tyckte att det var ett av de bästa seminarier vi varit på. Varför skulle då inte fler få se det? Vi är extra glada över att det tv-sänds i dag i SVT Forum, så att många får ta del av det. Den här skriften påminner oss om att vi har drivit SRHR-frågorna tillsammans på den globala arenan oavsett vilken regering vi haft vid makten för tillfället. Jag kan också berätta att vi gärna hade delat ut den här skriften, men det går inte, för den är slut – vilket egentligen är bra. Men det kommer att tryckas fler av den.

Nu kommer talarna att få ordet i tio minuter var. Sedan kommer vi att ha en frågestund. Eftersom detta är ett utskottsmöte kommer Carin och jag att se till att ledamöterna från utskottet får fråga först – en fråga var, så att så många som möjligt får vara med. Vi har också delat ut lappar till er som sitter här. Man kan skriva en fråga om man vill. Sedan kan till exempel Josefina samla in dem. Ni får alltså kommunicera. De som nu tittar på tv och har en jättebra fråga att ställa är välkomna att mejla på utrikesutskottet@riksdagen.se. Det funkar bara när det är direktsändning. Någon av våra duktiga tjänstemän läser frågan och skickar fram den. Sedan har vi en praktisk grej också, eftersom detta tv-sänds: Stäng av era mobiler eller ha dem i ”flight mode”! Det stör tydligen utrustningen.

Varmt välkomna igen! Nu lämnar jag ordet till Bo Stenson.

Bo Stenson: Jag ska försöka förmedla 50 år av biståndshistoria på tio minuter. Det blir ungefär fem år i minuten. Ni får ha lite överseende med att det blir en aning rapsodiskt på sina ställen.

Det svenska biståndet började på 50- och 60-talet. Då grundades det naturligtvis på vår egen historia och våra värderingar. Inom SRHR-området fanns det tidigt en oro för att alltför få barn föddes i Sverige. Det var det svenska befolkningsproblemet. Makarna Myrdal skrev böcker om det här på 30-talet, det tillsattes en befolkningskommission och så vidare. Men

efter hand blev det en ökad öppenhet. År 1939 avskaffades förbudet mot information om preventivmedel. År 1944 försvann straffet för homosexualitet, och möjlighet till abort under vissa förutsättningar infördes i Sverige. Sexualundervisning hade förekommit här och var, men 1955 blev det obligatoriskt i den svenska skolan. År 1975 fick vi i Sverige möjlighet att bestämma om abort före den tolfte veckan.

På 1950- och 1960-talet uppstod ett annat befolkningsproblem, det globala, och en oro för den snabbt ökande befolkningen i världen. Det berodde på att dödligheten i många u-länder sjönk snabbt, i själva verket lika mycket på 20 år som tidigare på 100 år för i-länderna. Den globala folkökningen var på 60-talet ungefär 2 procent om året, vilket är väldigt högt. I många u-länder var det över 3 procent om året, vilket innebar att befolkningen där fördubblades på ungefär 20 år. Det här demonstrerades ofta i diagram som kunde skrämja vem som helst från vettet. Man såg hur befolkningen på jorden under århundraden och årtusenden hade ökat väldigt långsamt. På 50- och 60-talet vände kurvan i stort sett 90 grader uppåt mot ett okänt mål. Det var den bakgrund som fanns när det svenska biståndet tog sin början på 50- och 60-talet.

Det svenska biståndet växte fram på 50-talet tack vare ett antal mycket starka kvinnor som drev på det hela. Dit hör Ulla Lindström, vår första biståndsminister, Inga Thorsson, politiker och diplomat, och Alva Myrdal. Familjeplanering var en prioritet. Sverige var faktiskt först att ge bilateralt bistånd till länder. Redan 1958 gav vi bistånd till nuvarande Sri Lanka, strax efter till Pakistan. Vi var först att ge bistånd till Internationella familjeplaneringsfederationen, IPPF. Det skedde 1966. Den organisationen hade grundats av bland annat Elise Ottesen-Jensen från Sverige i början av 50-talet. Vi var första biståndsgivare till FN:s befolkningsfond när den bildades, och vi var från svensk sida initiativtagare till WHO:s program för forskning i mänsklig fortplantning.

Vi var inte bara först, vi var också störst. Sida var världens största uppköpare av preventivmedel och förmedlade dessa till våra biståndsländer. Riksdagen beslöt att det inte skulle finnas någon landbegränsning för familjeplaneringsbistånd. Det utgick som mest till 35 länder. I de flesta fall var det ganska små insatser, men detta visade ändå att det gick. Sverige hade ett engagemang.

Men trots de många aborterna, kanske uppemot tio miljoner i världen, var efterfrågan på familjeplanering liten. Jag jobbade i Kenya i början av 1970-talet med familjeplanering. Vi hade ett stort stöd till deras familjeplaneringsprogram. Allteftersom vi satsade mer pengar ökade fertiliteten, och befolkningsökningen i Kenya blev allt större år från år. Det var ett av de länder i världen där den ökade snabbast.

Det började dyka upp en opposition från vänster. Man såg fattigdomen som det stora problemet, inte antalet barn. "Poverty, not parity" var ett slagord under en tid. Det fanns också en opposition från höger. Den led-

des kraftfullt av Vatikanen, men det fanns förstås andra reaktionära eller väldigt konservativa grupper av länder som också var emot. Det var så att säga "strange bedfellows" i det här fallet. Även den växande feministiska rörelsen kritiserade familjeplaneringen som den bedrevs på den tiden, ibland med tvångsåtgärder. Framför allt kritiserade man synen på kvinnan som ett instrument för att genomföra en befolkningspolitik.

Men det hände inte så mycket. Kvinnans underordnade ställning, bristen på utbildning, behovet av många barn i fattiga samhällen, bristen på preventivmedel och en usel hälsovård var de breda orsaker som låg bakom detta. År 1974 ägde en stor befolkningskonferens rum i Bukarest. Den slutade i en konfrontation mellan i-länder och u-länder. Man myntade begreppet "utveckling är det bästa preventivmedlet". Det var inte bara så, men det var något som levde kvar efter konferensen.

Det dök upp en massa konflikter under 70-talet. I Indien införde Indira Gandhis regering tvångssterilisering av människor. I Bangladesh uppstod dödsfall på kvinnor efter steriliseringar. Det nya injektionspreventivmedlet Depo-Provera blev ifrågasatt av medicinska skäl. Sverige drog sig ur familjeplaneringsstödet till många av de här länderna.

Det gamla stödet försvann, och de nya slagorden blev i stället "primärhälsovård" och "mödra- och barnavård". Sverige engagerade sig i detta. Men trots att det värsta u-landet hade ungefär 20 gånger högre spädbarnsdödlighet än det bästa i-landet, medan det var tio gånger större skillnad när det gällde mödradödlighet, det vill säga 200 gånger högre dödlighet, var det satsningen på barnhälsa som kom först. Den var enklare och billigare. Det var först i slutet av 80-talet man började efterlysa M:et, mödravården, i MCH-begreppet. Först pratade man om det, och så småningom vidtogs åtgärder. Men det är först på 2000-talet som vi har börjat se verkliga resultat.

ICPD i Kairo 1994 blev på många sätt en vändpunkt. Man skilde tydligare mellan makro- och mikroperspektiven: befolkningsfrågan respektive familjeplanering för de enskilda människorna. Familjeplaneringsbegreppet utvecklades till sexuell och reproduktiv hälsa, som blev ett bredare begrepp som omfattade andra åtgärder. På svenskt håll tillkom 1997 en ny SRHR-strategi som omfattade alla de här åtgärderna, inklusive mödravård, frågan om säkra aborter, ungdomshälsa, hiv och aids som då hade dykt upp, åtgärder mot kvinnlig könsstympning och så vidare. Man hade alltså ett betydligt bredare grepp på utvecklingen än tidigare. Det fortsatte med en ny politik på 2000-talet som var ännu mer grundad i mänskliga rättigheter. Det kom nya fokus på hbt-frågor, prostitution och människohandel.

Jag tycker att man kan dela in de här frågorna i kontroversiella och mindre kontroversiella frågor. Till den senare gruppen hör mödra- och barnavård. I stort sett hör även tillgång till preventivmedel dit. Vatikanens insatser mot detta tror jag inte längre är särskilt verksamma jämfört med tidigare. De flesta länder och människor accepterar detta utan större svårighet. Men sedan har vi åtgärder som av olika skäl är mer kontroversiella i

många länder: ungdomars reproduktiva hälsa, i synnerhet naturligtvis för dem som inte är gifta, mäns och pojkars roll, det könsrelaterade våldet, som i många länder inte erkänns vara något större problem, och slutligen aborter och hbtq, som vi alla vet är synnerligen kontroversiella frågor.

Om vi då ser tillbaka på det svenska biståndet under de här 50 åren kan vi konstatera att Sverige var en pionjär för det tidiga biståndet, med de förtecken som fanns på den tiden. Under ett par decennier blev det konflikter och en högre grad av passivitet från svensk sida och i det svenska biståndet, innan det vaknade upp igen med nya förtecken, i stort sett omkring tiden för ICPD och under 90-talet. Det blev plötsligt viktigt med fokus på rättigheter, jämställdhet och den enskilda människans och individens roll.

Jag lämnar denna historik med en fråga till er som är beslutsfattare inför framtiden. Hur ska vi bygga på historien, och vilken ska Sveriges roll vara i framtiden?

Ordföranden: Det är en stor och viktig fråga, som vi får återkomma till. Nu får Sophie Becker äntra talarstolen. Det är jätteimponerande att vi håller tiden!

Sophie Becker, Finansdepartementet: Jag tänkte göra några korta nedslag bland de många förhandlingar som pågick då jag var stationerad på den svenska FN-delegationen i New York 2000–2005. Vad jag framför allt vill försöka visa är hur Sverige försökte driva SRHR-frågor i så många forum och förhandlingar som möjligt för att inte svagare skrivningar om SRHR skulle dyka upp i någon resolution som vi sedan skulle få svårt att ta avstånd från. Jag vill också visa att vi försökte engagera ett brett stöd för SRHR från olika länder, så att det inte skulle bli en så kallad nord-sydfråga, och att samarbetet med civilsamhällesorganisationer var ett enormt stöd under den här tiden.

När jag kom till New York i augusti 2000 höll självaste millenniedeklarationen på att slutförhandlas. Den skulle sammanfatta alla FN-konferenser under 1990-talet, inklusive Kairokonferensen om befolkningsfrågor. Millenniedeklarationen kom att hyllas som fullständigt unik i och med att den sedan operationaliserades i de numera världsberömda millennieutvecklingsmålen. Aldrig tidigare hade FN kunnat fatta sig så kort som i åtta mål. Men för svensk del stod det klart att vi hade önskat mer på rättighetsfronten, särskilt inom SRHR.

Nästa batalj kom att utspela sig under förhandlingarna år 2001 om det första toppmötet någonsin i FN om hiv och aids. Då var Sverige ordförande i EU, och vi förhandlade för EU. Vi förhandlade om allt från rubriker på rundabordsdiskussionerna till hur hiv-positiva skulle tillåtas resa in i USA. Vi förhandlade om huruvida NGO:er skulle få vara med och lyssna på mötet eller inte. Det här slutade i ett drama, där en ung

malaysisk delegat mitt på toppmötet med ministrar som åskådare slog med skylten på bänken som protest mot att församlingspresidenten ville låta medlemsländerna rösta om huruvida en NGO skulle få delta.

Givetvis förhandlade vi om SRHR, där ett nytt läge med president Bushs mycket restriktiva syn på kvinnors rätt att bestämma över sin kropp stod i hjärt kontrast till alla de studier som visade att öppenhet om sexualitet och reproduktion var en nyckel till framgång i kampen mot hiv och aids. Visserligen innehöll slutdeklarationen en skrivning om sexuell och reproduktiv hälsa som även innefattade ordet ”services”, vilket vi då tyckte var en framgång eftersom det täckte abort. Men R:et fanns inte med – när det gäller rättigheterna lyckades vi inte.

Men vi hade andra viktiga normativa frågor på det hiv-/aids-toppmötet, inte minst icke-diskriminering och hiv-positiva personers mänskliga rättigheter. Att män som har sex med män inte kunde nämnas i resolutionen var inte oväntat. Men att den egyptiske delegaten på själva toppmötet kände sig manad att påtala inför församlingen att Egypten inte kunde acceptera en sådan referens tror jag medförde en långt mer positiv uppmärksamhet kring begreppet än vad Egypten egentligen hade tänkt sig. På den tiden var det i första hand de muslimska länderna som var ”vokala”. Uganda behövde inte ta till orda då.

Sverige sökte stöd hos de latinamerikanska länderna – med undantag för Centralamerika, där Vatikanen hade ett stort inflytande – samt givetvis traditionellt likasinnade länder som Kanada, Australien och så vidare. Men när Zambia plötsligt framträdde under förhandlingarna och representerade Sadc svängde dynamiken rejält. Vi fick en stor afrikansk grupp på vår sida. Afrikanska länder ställdes mot varandra: de muslimska nordafrikanska länderna mot de södra länderna, som argumenterade för kvinnors rätt att bestämma över sina kroppar.

Det här hiv-/aids-toppmötet 2001 var det första större evenemang där den nya amerikanska administrationens syn på SRHR manifesterades. Ett år senare hade de dragit tillbaka hela sitt stöd till UNFPA. Sedan följde några år med ständiga duster om SRHR i kvinnokommissionen och befolkningskommissionen. USA satt ofta på samma sida om förhandlingsbordet som Iran och Sudan.

Under de här förhandlingarna fick vi löpande stöd, information, taktiska råd och inte minst uppmuntran från civilsamhällesorganisationerna. De var väl pålästa och utrustade med konkreta exempel, studier och forskningsresultat. Allt det hjälpte oss igenom ibland mycket svåra debatter med meningsmotståndare. NGO:er deltog också konstruktivt genom att anordna seminarier, paneldebatter, retreats och informella sammankomster.

När det var dags för tioårsjubileet av Kairokonferensen 2004 började man fundera på 2005 års uppföljning av millenniedeklarationen. Thoraya Obaid, en saudiarabisk kvinna som var chef för UNFPA på den tiden, bör-

jade lyfta fram att Kairoagendan inte fanns med i MDG:erna i sin helhet. MDG:erna innehöll alla mål från Kairo utom ett, det om universell tillgång till sexuell och reproduktiv hälsa. Det borde med.

När Jeffrey Sachs presenterade sin rapport inför FN-toppmötet 2005 innehöll den ett förslag om att lägga in ett nytt delmål i MDG-ramverket. Det stod klart för Sverige att UNFPA behövde delmålet för sin verksamhet på marken och att det här var ett ypperligt tillfälle att korrigera en grundläggande brist i millenniemålen. Från svenskt håll kände vi som UNFPA:s näst största givare ett ansvar att bistå organisationen, som var politiskt och ekonomiskt vingklippt. Tillsammans med Nederländerna stötte och blötte vi strategier för det här. Hur tänkte generalsekreteraren lägga upp 2005-toppmötet? Hur skulle man kunna föra in ett nytt delmål i MDG:erna? De var inte framförhandlade mellan regeringar utan framtagna av sekretariatet. Det gällde att få spridning på budskapet att ett nytt delmål verkligen behövdes för att kunna få fart på MDG 5, som var det MDG av de åtta som släpade efter mest. Det gällde att undvika uppfattningen att det var en nord-europeisk agenda som styrde. Det gällde också att övertyga FN-sekretariatet att man måste våga ta en strid med USA.

Ett särskilt initiativ togs av Sverige och UNFPA den våren. Vi bjöd in finans- och planeringsministrar från utvecklingsländer, FN-organisationer, banker, parlamentariker, ungdomsrepresentanter och NGO:er till två dagars samtal i Stockholm. Det resulterade i den kraftfulla deklARATIONEN *Stockholm Call to Action* med många underskrifter. Den slog fast att investeringar i SRHR var nödvändiga för ekonomisk tillväxt, fattigdomsminskning och uppnående av millenniemålen. Man stödde förslaget om att lägga till ett extra delmål i millennieramverket. Ett annat initiativ togs av Indien samma månad i Delhi deklARATIONEN, som på samma sätt stödde idén om ett nytt delmål.

Så långt allt gott, men ett par moln tornade upp sig. Det knakade i fogarna inom EU, bland annat från brittiskt och franskt håll, i frågan om hur hårt vi skulle driva det nya delmålet. Generalsekreterarens rapport inför toppmötet, den viktiga utgångspunkten för förhandlingarna, innehöll ingen skrivning om något nytt delmål. Generalsekreteraren och sekretariatet var väldigt försiktiga. UNFPA hade av politiska skäl svårt att sticka ut hakan alltför mycket. Det var framför allt Sverige, de andra nordiska länderna och Nederländerna som fortsatte att referera till vikten av SRHR för att uppnå millenniemålen. EU-positionen i maj 2005 var försiktig, men man ska inte heller glömma att EU hade fullt upp med att driva andra frågor på det här stora toppmötet 2005, där man skulle reformera MR-kommissionen, bygga upp ett nytt fredsbyggande FN-organ och få igenom "responsibility to protect".

Men de nordiska bistånds- och utrikesministrarna fortsatte att driva på. De skrev ett brev till Kofi Annan om det nya delmålet om SRHR. I slutdokumentet 2005 överlevde till slut en referens till ett nytt delmål. Den kontro-

versielle nye amerikanske ambassadören John Bolton protesterade mot den här paragrafen, men det hjälpte inte. Tillsammans med några andra ”deltar-gets” fick MDG 5 b genomgå en teknisk behandling hos FN-sekretariatet och antogs sedan av generalförsamlingen 2007. Den bild jag visar föreställer 2005-toppmötet, som leddes av dåvarande statsminister Göran Persson.

Vi står nu inför en ny sorts ”targetförhandling”. MDG 5 b fanns inte med i det ursprungliga MDG-ramverket men innehåller många relevanta indikatorer.

Avslutningsvis vill jag säga att vi nu ska förhandla inte bara om en liten ”deltarget”, utan nu ska hela MDG-ramverket omförhandlas. Jag tror att det kommer att bli en svårare förhandling. Låt mig anknyta till någonting som står i den skrift som det har talats om. Lennart Båge, svensk förhandlare i Kairo, sade att för att klara en lång förhandling måste man kunna sakfrågorna. Min slutsats av många av de här förhandlingarna är att det civila samhällets bidrag är jätte viktigt för att förhandlarna ska klara sakfrågorna, utöver mobiliseringen av politiskt stöd.

Katarina Lindahl, RFSU, UN Women Sverige: Tack för att jag blev inbjuden! En av de roligaste erfarenheterna jag haft var att få vara med under processen. Den var väldigt spännande och intressant. NGO:er – RFSU och ett antal andra – var med från allra första början i den svenska nationalkommittén och fick där ett stort inflytande. Vi var med och tog fram material om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter som sedan spreds över världen i 30 000 exemplar. Det var mycket viktigt.

I Sverige bestämde vi oss ganska tidigt för att frågor som abortfrågan, sexualundervisning, rätten till preventivmedel oavsett om man är gift eller inte och avkriminalisering av homosexualitet var viktiga frågor. De fanns med i RFSU:s idéprogram redan från 1933 men var i stort sett omöjliga att diskutera i Kairo. Det har väl inte varit så där oerhörda framgångar efter det heller, men här och var har man kommit en bit på väg. Det är grundfrågor i människors liv, och det borde därför inte vara så egendomligt att fatta beslut om dem.

Jag var med vid ett antal av de förberedande mötena. Vi satt i de smuts-gula korridorerna i FN-huset. Där satt också de så kallade anti-choice-människorna, alltså unga män i blå kostym och skjorta som tyckte att kvinnor inte skulle bestämma om sådant som sex och framför allt inte om sådant som handlade om fertilitet. Vi talade inte med dem i onödan, men vi smyglyssnade allt vad vi kunde. Utanför konferensrummen satt under alla mötena, både i Kairo och vid förmötena, kvinnorörelsen och försökte lyssna, skriva, göra förslag, hitta på nya alternativ. Sedan var vi några som gick in och pratade, pratade, pratade med olika delegater som vi kunde lita på. Vi var en stor grupp människor som kom från hela världen och hade bra kontakter. Många av oss var delegater i våra regeringsdelegationer, och vi kunde frågorna. Vi kunde tala engelska tillsammans, men i varje

delegation kunde man också tala sitt eget språk och känna in vad som var möjligt och vad som var omöjligt, vilka förslag vi kunde ge dem och vilka vi inte kunde ge dem. Det var väldigt roligt.

Det här är en fråga om mänskliga rättigheter. Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter är ett krångligt och knepigt uttryck, men snart är SRHR inlärt. Det har bara tagit 20 år! Det som var viktigt i Kairo var framför allt R:et, som är rättigheten. Sexuella rättigheter var det inte tal om, och det har inte varit särskilt mycket tal om det sedan heller, ska jag säga. Det är fortfarande en av de mest kontroversiella frågorna att tala om sexuella rättigheter. Man kan tycka att det är sorgligt, inte minst för unga människor som förväntas ha sex inom äktenskapet och för människor med annan sexuell läggning än den heterosexuella, människor som ofta enligt lag inte tillåts njuta av sin egen sexualitet.

Pekingkonferensen året därefter påpekade i alla fall att kvinnors mänskliga rättigheter också innehåller rätten att kontrollera, ansvara och bestämma i frågor som rör deras sexualitet, inklusive den sexuella och reproduktiva hälsan, och att man har rätt att säga nej till allt som har med diskriminering och våld att göra. Det var en viktig fråga som var uppe.

I NGO-gruppen skrev vi förslag. Vi gick runt till alla möjliga delegationer och sade att det här tycker vi att ni ska anta, för det kommer de andra snart att anta, om ni antar det så blir ni starkare. Vi höll på och tricksade och fixade. Vi kände ju väldigt många och visste vad som hände i delegationerna eftersom vi möttes tillsammans och var väldigt öppna. Vi visste vilka förslag som var fullständigt löjliga att lägga fram, för de skulle ändå aldrig gå igenom, och vi visste också vilka vi kanske skulle kunna få stöd för. Det där kunde vi berätta för vissa som vi tyckte att vi skulle berätta det för, och inför andra låtsades vi som om vi inte kände till någonting om sådana saker.

Vi rapporterade tillbaka till vår NGO-grupp. Det gjorde vi bland annat genom att varje morgon äta frukost tillsammans. Vi berättade vad vi hade gjort, tittade på dagens frågor och gick igenom dem, och alla var välkomna, alla fick prata. Sedan var det några som förväntade sig att bli särskilt lyssnade på, som tyckte att de trots allt var de som var viktigast. Det var lite svårt att gå emot, så det blev oftast som de ville. Det var intressant att se. Det uppträder i alla grupper, även bland tjugiga och ädla kvinnor.

Vi satt förstås också utanför kaféet. Jag har tänkt på Café Vienna, som fiket där heter. Om det hade funnits öron i kaféer tycker jag att ni skulle bjudit in dem i stället. Det tror jag hade varit mycket intressantare, för där hände verkligen allt.

Om vi så tittar på frågorna var naturligtvis abortfrågan den i särklass svåraste frågan. Det var den som NGO-världen drev hårdast. Vi sprang emellan delegationer och kom med olika förslag. Är det här möjligt? Är

det här möjligt? Så småningom blev det en liten grupp människor där Sverige var representerat med Lennart Båge. Också Norge var representerat och även några från NGO-världen. De satt och filade på det här instängda i ett rum. Det har jag skrivit om i mitt kapitel. Det var rätt häftigt. Vi stod utanför och väntade på att de skulle komma ut, men de kom inte ut så ofta.

Till slut kom de fram till ett förslag om abortfrågan, ett förslag som efter omständigheterna var mycket bra. Man antog ett förslag som säger att abort ska vara säkert där det är lagligt, i övrigt kan det uppenbarligen vara osäkert. Det är ett viktigt statement, för så är det faktiskt inte. Kvinnor dör i illegala aborter över hela världen, eftersom abortlagarna är så strikta, och de blir med barn för tidigt eller för sent. Mycket återstår i verkligheten.

Man sade också att abort är en ”matter of public health”, vilket var viktigt, för om det är en folkhälsofråga har en kvinna som gjort en illegal abort och fått allvarliga skador rätt till omvårdnad och sjukvård. Så är det i alla fall i teorin. Jag har varit en hel del ute i världen och sett att på många sjukhus är det inte tal om att de kvinnorna ska ha någon särskild omsorg. Det återstår alltså mycket att göra.

Det var mycket man inte kom fram till också. Hbt fanns inte på kartan. Jag satt en hel natt i ett rum där man bara diskuterade hbt och abort, och till slut var ordföranden så trött på oss att hon dunkade klubban i bordet och sade: Nu får ni gå och lägga er. Det gick inte att enas. Det tog sig också uttryck i att man var orolig för vissa formuleringar. Man var orolig för att det i sluttexten skulle stå att det här rörde ”couples and individuals”. Om det stod så skulle det nämligen kunna tolkas som att det även rörde rättigheter för homosexuella. Kanske måste man vara lite paranoid för att läsa in det, men ändå.

Ett annat stort problem var om man skulle prata om ”family” eller ”families”. ”Families” kan se ut lite hur som helst. Då skulle man också kunna tänka sig homosexuella familjer, så det gick inte att skriva. Det jag lärde mig på det mötet var att ord kan bli väldigt viktiga och att ord kan ha en väldigt stark politisk betydelse och ge tydliga signaler, som detta med ”families”.

Det fanns andra saker som inte kom med. Det här var när hiv var som värst i världen, och det står ytterst lite om hiv. Framför allt står det ingenting om unga flickors utsatthet i relation till hiv. Hur den såg ut vid den tiden kan man prata om mycket längre än tio minuter. Unga kvinnor över huvud taget kom på undantag när det gällde rättigheter. Unga kvinnors rättigheter var inte särskilt tydliga eller viktiga. De blev något viktigare året därpå i Peking, men inte tillräckligt. Fortfarande efter Kairo var tanken att unga skulle ha rätt att bestämma och styra över sitt liv och sin sexualitet utesluten i FN-sammanhang. En annan sak är förstås hur det ser ut i verkligheten. Då tvingas man ta hand om det som leder till negativa och farliga konsekvenser.

Ann Måwe, Utrikesdepartementet: Jag tänkte ta vid ungefär där Sophie slutade, för jag efterträdde henne i New York där jag tjänstgjorde i fem år och ägnade ganska mycket tid åt SRHR-förhandlingar. Det var under de åren som delmål 5 b om tillgång till reproduktiv hälsa etablerades. Nu är jag på UD-MU. Där är vi instruktionsgivande. Vi hanterar instruktionerna till FN-representationerna i Genève och New York när det gäller ekonomisk och social utveckling. Vi handhar också det svenska stödet till FN:s fonder och program, inklusive UNFPA, och den globala fonden GAVI. Vi tittar alltså både på det normativa med SRHR i utvecklingssammanhang och på det operationella i multilaterala sammanhang.

Jag vill inledningsvis säga att när man talar om Genève och New York kan man inte utesluta Bryssel, för när Sverige deltar i förhandlingarna är det inte i nationell kapacitet, utan det är EU-delegationen som företräder Sverige i New York och Genève. Därför är det som man kunnat enas om i rådsslutsatserna på ministernivå i Bryssel viktigt. Det ligger till grund för vad vi kan driva och vad vi kan säga i Genève och New York. Bryssel, New York och Genève är alltså kommunicerande kärn.

Det här året, 2014, är ett viktigt år, vilket flera varit inne på. Dels är det 20-årsjubileum av befolkningskonferensen i Kairo 1994, dels går vi in i riktiga förhandlingar om post-2015-agendan som ska kulminera i ett beslut i generalförsamlingen 2015, där man identifierar och formulerar de framtida hållbarhetsmålen, de hållbara utvecklingsmålen. Det är på min enhet och i min grupp som vi hanterar de två processerna. De hänger starkt ihop. Den ena har mer fokus på det normativa och den andra på det operationella. De kompletterar och kommer att korsbefrukta varandra. Det som man kommer fram till i den ena processen kommer att påverka den andra.

När det gäller ICPD + 20-processen har man under förra året förhandlat och kommit fram till hur man ska hantera detta år. Skulle man ha ett nytt toppmöte à la Kairo eller inte? Man kom fram till att inte ha ett nytt toppmöte där hela den Kairoagenda som Katarina talade om skulle omförhandlas. Sverige och likasinnade länder stödde det beslutet. Anledningen till det är att det internationella klimatet nu är så negativt vad gäller R:et i SRHR – då talar vi om abortfrågan och hbtq-frågorna. Risken är för stor att vi får en backlash och måste gå tillbaka från det som vi kom överens om 1994. Det bästa man kunde tänka sig skulle komma ut av en sådan förhandling, som skulle ta lång tid, vore att vi kunde bibehålla det vi har. Förutsättningarna för att komma framåt är ytterst begränsade, om inte obefintliga. Det är många som gör den bedömningen.

En stor del av det civila samhället hade nog gärna sett att man haft en förhandling. Det tunga argumentet för det är att det inte är förrän politikerna samlas och har förhandlingar om de här frågorna som man får nytt momentum och frågorna verkligen kommer upp på agendan. Men man bedömde alltså att riskerna var för stora.

Det kommer att vara flera viktiga tillfällen under året då ICPD ses över och diskuteras. De viktigaste stationerna på vägen är kanske Befolkningskommissionen i april. Till grund för Befolkningskommissionens hantering ligger en utmärkt rapport från UNFPA där man tittat på vad som uppnåtts under de 20 åren. Där finns både abortfrågan och hbtq-frågorna väl representerade. Det bästa vi kan tänka oss från befolkningskonferensen är att de välkomnar rapporten, för då har de tagit ett steg på vägen.

Det kommer att hållas en specialsession i generalförsamlingen i september, under högnivåsegmentet, som fokuserar på ICPD-uppföljningen. Jag vill förstås också nämna IPCI, den internationella parlamentarikerkonferensen som äger rum i Sverige. Sophie talade om *Stockholm Call to Action*. Det kanske kan bli en ny *Stockholm Call to Action*. Det är en viktig del av processen.

Vad gäller post-2015 tror jag att många här är väl förtrogna med den processen. Man har under det här året gått in i "lighta" förhandlingar om de framtida målen i någonting som kallas Öppna arbetsgruppen. Det har alltså redan påbörjats. Det viktiga för oss blir att titta på det som vi hittills har vunnit, 5 b-delmålet som säger att man ska ha tillgång till reproduktiv hälsa. I första hand är det viktigt att se till att vi inte förlorar det, men vi kan gärna flytta fram positionerna. Vi har ett ganska bra utgångsläge. Vi har en bra svensk position där SRHR finns både under temat hälsa och under temat jämställdhet. Vi har en bra EU-position i post-2015 som tar upp SRHR, inklusive R:et.

Nu gäller det att driva på och inte tappa fokus på SRHR-frågorna. Det är redan en mycket komplex process, och den kommer att bli ännu mer komplex fram till 2015. Om man förut hade fokus på åtta mål, som främst gällde social utveckling, ska man nu få med även miljö och klimat. Det ska bli en universell agenda. Många teman ska trängas inom ramen för arbetet. Det blir därför viktigt att tillsammans med likasinnade jobba på det. Som Sophie påpekade tidigare är det en förutsättning för att vi internationellt ska kunna jobba med frågorna på marken, i det operationella arbetet i biståndet. Finns det en internationell konsensus att det är viktiga frågor, vilket post-2015-ramverket kommer att utgöra, har vi vunnit mycket vad gäller det som vi kan arbeta med genom biståndet.

Jag återgår nu till Genève och New York. Det här är frågor som förhandlas varje vecka i Genève och New York. Bara nu på morgonen hade vi avstämning beträffande tre texter, där olika SRHR-komponenter ingår. Det är alltså sådant vi jobbar med precis hela tiden. Låt mig nämna fem aspekter.

Den första aspekten är att vi i EU har en dynamik som är väldigt svår. Vi kan i EU inte få enighet om R:et i SRHR. Därför är det viktigt att vi får bra rådsslutsatser som vi kan bygga vidare på. Om vi inte hela tiden fokuserar på de interna förhandlingarna i EU riskerar vi en backlash i våra EU-positioner. Anledningen till att det är svårt är att det finns några länder i EU som fokuserar starkt på detta och försöker flytta tillbaka positionerna

vad gäller R:et. De lägger så mycket tid på det att det är svårt att hinna med, för vi måste även jobba med ”democratic governance”, miljö, klimat och annat. Vi kan inte ägna all vår tid åt SRHR.

Den andra aspekten är att det i G77, som är EU:s största och viktigaste förhandlingsmotpart i FN, finns några länder som är starkt tongivande och alltid motsätter sig SRHR. De har stor makt och stora påverkansmöjligheter i sina respektive grupper. De sätter därför ofta agendan i G77.

Särskilt viktig för oss i G77 är – det är den tredje aspekten – den afrikanska gruppen. Den afrikanska gruppen är på utvecklingssidan den som kanske mest berörs av de beslut vi fattar. Vi har många likasinnade – Sophie nämnde Zambia – i den afrikanska gruppen, men nu ser vi en tydlig backlash. Det handlar framför allt om hbtq-rättigheterna. En tendens som vi ser i många afrikanska länder är att de antingen antar ny lagstiftning gällande hbtq-frågor eller aktiverar en negativ lagstiftning som redan finns på plats. Det har spelats ut också i FN. Det gör att det numera är mycket svårt att få med hela den afrikanska gruppen på SRHR, vilket förstärker försvårar förhandlingsarbetet.

Sedan är frågan vad som gäller för resten av G77. Vi har många likasinnade, inte minst i Latinamerika och även i Asiengruppen. Vi märker att många av de länderna är rätt passiva i förhandlingarna. Man kan fråga sig varför. En anledning är att gruppdynamiken är stark i G77. Om man enas om en negativ position håller sig alla till den. Det används ofta som ett förhandlingskort i mer komplexa förhandlingar, där någon annan fråga kanske är viktigare för G77-länderna än SRHR. Ytterligare en aspekt är att många av dessa länder har små representationer i Genève och New York, och de har därför inte resurser att hänga med i förhandlingarna.

Den fjärde aspekten är att delegaterna inte får några instruktioner från sina headquartars. Det betyder att även om vi bilateralt är likasinnade har deras FN-representation inte fått instruktioner om att agera i frågan.

Den femte aspekten jag vill ta upp gäller USA och Norge. USA är vi numera allierade med, men de är inte speciellt högljudda i de här frågorna, för de har en inrikespolitisk debatt som försvårar. Det finns lite av en ironi här. Under Bush-eran, som Sophie talade om, mobiliserade många G77-länder mot USA och Bush, mot den negativa SRHR-politiken i USA, men många av dem har nu tonat ned sitt engagemang för att inte råka i strid med USA.

Sedan vill jag också nämna Norge, för Norge är en mycket viktig allierad. När vi i EU inte når enighet kan Norge lägga fram förslag i de större förhandlingarna, och så kan vi internt i EU säga att vi bör stödja det norska förslaget. Det blir en växelverkan. Det kan vara en fördel att Norge i de större förhandlingarna driver dessa frågor utanför EU.

Om jag ska säga någonting om trender tror jag att en negativ trend är hbtq-rättighetsfrågorna och hur de hanteras av den afrikanska gruppen, vilket gör det hela mycket svårare. En annan fråga, som inte nödvändigtvis gäller samma länder, är abortfrågan, som framför allt EU och Latinamerika försvarar när det gäller att flytta fram positionerna. SRH, sexuell och reproduktiv hälsa, kan de flesta enas om är bra, men när det kommer till reproduktiva rättigheter har vi abortmotståndet, och när det kommer till sexuella rättigheter har vi hbtq-motståndet.

Flera har varit inne på vad man då kan göra. Jag tror att det finns tre huvudfrågor som vi bör ägna oss åt. Det första är att jobba nära det civila samhället, för det civila samhället har bättre information och nätverkar hela tiden, vilket gör att de vet hur förhandlingslandskapet ser ut.

Det andra är "outreach", att nå likasinnade länder på huvudstadnivå så att vi skapar allianser utanför New York och Genève och ser till att länder instruerar sina New York- och Genève-representationer i de här frågorna. Det gör vi nu till exempel inför ICPD. Ett antal svenska ambassader gör just i dagarna uppvaktningar i dessa frågor.

Slutligen, det tredje, gäller det att inte tappa fokus. Som ni säkert känner till handlar förhandlingar om utnötning, och det här är en typisk utnöttningsfråga. Vi förlorar många i EU-kretsen. De orkar inte med. De blir helt enkel alienerade, för de orkar inte med den här frågan gång på gång. Den är för jobbig för att de ska orka ta striden. Vi får därför ha tålmod, nöta på och vara uppmärksamma.

Ordföranden: Jag vill från utskottets sida tacka för den information vi har fått. Det starka engagemanget märks verkligen i det ni talar om. Nu har vi fått en bred bild av frågan också över tid. Låt mig kort nämna att när regeringen hade sin rapportlansering fanns det även med en del om fältverksamheten, alltså hur vi omsätter det i biståndspolitik, hur det syns i svensk biståndspolitik. Vi hann inte riktigt få med det här, men om någon är intresserad finns det möjlighet att ta del av texterna.

Därmed går vi över till frågor från politikerna.

Christer Winbäck (FP): Tack för mycket intressanta föredragningar! En av de frågor som känns viktiga att belysa är den om möjligheten till sexuella rättigheter. Hbtq-frågorna är i många länder fortfarande olagliga, i en del länder till och med belagda med dödsstraff. Trakasserier och förföljelse av hbtq-personer är inte ovanligt. I en del länder går det för närvarande åt fel håll; jag tänker närmast på den lagstiftning som antogs häromveckan i Uganda.

Ann Måwe nämnde att det är viktigt att påverka regeringar som i sin tur påverkar representationer som sedan jobbar för att få bättre hållning i dessa frågor. Men det är viktigt att komma ihåg att regeringar inte gör annat än det som parlamentarikerna vill. Därför är det viktigt att på olika sätt påverka våra kolleger. Om några dagar åker en delegation från Sve-

rige, och från många andra länder, till en stor konferens i Genève. Där kommer vi att träffa de flesta länders parlamentariker. Tanken är bland annat att försöka träffa en del delegationer som arbetar med de här frågorna. Vi träffar då afrikanska, ryska och andra delegationer.

Hur ska vi få dessa parlamentariker att släppa på fördomar, förändra tanke-mönster, att frigöra sig från de fördomar de har? Vad vill ni ge för råd till oss som åker till konferensen? Vad ska vi ta med oss för att kunna påverka våra kolleger på ett sådant sätt att de känner att de kan frigöra sig från fördomar och annat? Jag tar tacksamt emot idéer och tankar inför mötet med mina kolleger i Genève.

Katarina Lindahl, RFSU, UN Women Sverige: Det kommer inte att gå i brådsket, men ta med er en NGO eller två, för de har goda kontakter och goda argument. Sedan handlar det egentligen inte om argument. Det handlar om grundmurade fördomar, och dem är jag inte säker på att Sverige kan komma att revolutionera. Men man kan peta lite, och man kan försöka ringa in vilka de är. I varje samhälle finns organisationer som jobbar med de här frågorna och som är progressiva och bra. De behöver stöd i nästan vartenda land med den typen av lagstiftning. Kanske finns det något undantag.

Sedan tror jag att svenska politiker kan ta upp de svenska erfarenheterna. Det gick inte åt helvete. Vi överlevde allihop. Det gick jättebra. Framför allt ska man säga att det här är en fråga som vi har drivit sedan 30-talet, och det är en del av mänskligt liv som man inte bara kan säga inte finns. Det är en oacceptabel inställning om man vill stödja mänskliga rättigheter.

Ordföranden: Vi tar även med oss Ann Måwes tips om utnötning.

Hans Linde (V): Det är fascinerande att lyssna på Bo, Sophie och Katarina som verkligen visar att Sverige kan göra skillnad och att Sveriges röst behövs i de globala sammanhangen. Ni beskriver en fantastisk resa som världen trots allt har gjort och också vad svensk bistånds- och utvecklingspolitik åstadkommit på området. För mig är den viktigaste milstolpen Kairodeklarationen, när man gick från familjeplaneringsperspektivet till det individuella rättighetsperspektivet.

Jag kan inte låta bli att undra, så här 20 år efter Kairo, vilket genomslag rättighetsperspektivet har fått runt om i världen. Vad tror ni om ni blickar ut från era olika horisonter? Hur ifrågasatt är rättighetsperspektivet i dag? Jag ställer frågan, för även om vi nu beskriver det som att vi nästan bara har gått i en riktning vet vi att även framsteg kan rulla tillbaka. Det ser vi just nu i Spanien, vi ser det till och med i Norge och vi har krafter också i Sveriges riksdag som vill backa bandet när det gäller Sveriges arbete med SRHR-frågor. Därför undrar jag hur pass stark ställning rättighetsperspektivet har runt om på jorden i dag.

Bo Stenson, Sida: Jag har inget riktigt svar på den frågan, men jag tror inte att man alltid behöver tala om rättighetsperspektivet. Man kan vidta åtgärder inom bland annat biståndet som de facto innebär att man exempelvis säkerställer försörjningen av preventivmedel och kvalitetservice. Det uppfyller en rättighet för människorna, för kvinnorna. Det kan vara ett sätt att arbeta när det inte är läge att tala om det i sammanhanget. Jag tror att man kan arbeta från olika håll, både uppifrån politiskt och diplomatiskt, och underifrån genom att göra saker som verkar i den riktningen.

Katarina Lindahl, RFSU, UN Women Sverige: Jag vill kort säga att det är en allmän backlash i världen i de här frågorna, i abortfrågan och beträffande ungas rätt till sin sexualitet. Vad Sverige kan göra är att stödja NGO:er som jobbar med detta och ta upp frågorna när man är ute. Man behöver inte göra det så provocerande. Men man måste ändå säga: Det här är frågor som vi har varit eniga om i världen – vad gör ni, och i så fall varför? Jag tror faktiskt att det är möjligt. Det gäller också att försöka få in detta i olika dokument. Ni vet mycket bättre än jag hur svårt det är. Men droppen urholkar stenen, inte genom sin kraft utan genom att ständigt falla. Och till slut har den fallit klart, tror jag.

Ann Måwe, Utrikesdepartementet: Egentligen bara för att hålla med tidigare talare: Jag tror att det är viktigt att man jobbar från olika håll och att det är jätteviktigt att vi inte släpper fokus. När svenska delegationer är ute i världen bör de ta upp de här frågorna, vare sig det är på politisk nivå eller det är ambassaderna som har kontakter med regeringar och så vidare.

En annan aspekt är det operationella och biståndet. Genom både det bilaterala och det multilaterala biståndet kan vi se till att man jobbar med de här frågorna. Det finns en stor acceptans för att jobba med dem på landnivå – med sexualundervisning, med att se till att aborter är säkra och tillåtna, med förebyggande insatser för hiv/aids och så vidare. Det kan och måste ske på olika nivåer samtidigt.

Kenneth G Forslund (S): Tack för era inlägg! Det var mycket intressant att lyssna på er. Jag riktar min fråga framför allt till Bo Stenson, men det är säkert också andra som kan ha synpunkter på den.

Med den breda erfarenheten av 40–50 års svenskt utvecklingssamarbete i världen har vi kunnat se hur det har varierat över tid var tyngdpunkten har legat. Var är behoven störst i dag, och var kan Sverige göra mest nytta? Jag tänker på vilken sektor det gäller och kanske geografiskt eller klassmässigt i världen eller var det nu kan finnas.

Bo Stenson, Sida: Det var ingen liten munsbit. Jag har bara ett par reflexioner. Jag pekade förut på att mödravården under många år har varit mindre tillgodosedd än barnavården. Den är mer komplicerad, och den är dyrare. Samtidigt är skillnaderna större och behovet egentligen större.

Det har fördelen att det inte är speciellt kontroversiellt. Det finns ingen som kan säga emot. Kan man se ingångar till att göra mer beträffande mödravården som en del av primärvården, det stöd som ges, tror jag att det är en positiv faktor som sprider sig och har betydelse för hela det reproduktiva området. Det riktar sig naturligtvis också mot kvinnorna, som har det största behovet på det här området.

Ann Måwe, Utrikesdepartementet: Det finns en aspekt på detta som handlar om hur man ”unpack” SRHR, hur man sätter både abortfrågan och hbtq-frågan i en bredare kontext, så att man gör den mindre svår att hantera.

En sådan ingång för Sverige är vår historia vad gäller barnmorskor, som är en viktig del av mödravården och hela komplexet kring mödradödligheten. Det kan vara en ingång som inte är kontroversiell och som går att diskutera men där man också tangerar de svåra frågorna om abort och annat. Jag kan nämna – jag tror att jag får det för Sarah – att vi under Befolkningskommissionens möte i april planerar att ha ett sidoevent tillsammans med Afghanistan om barnmorskor och barnmorskors roll. Där kan de här frågorna komma in.

Det gäller att hitta ingångar där vi kan jobba tillsammans med sydländer och göra frågorna lite mindre känsliga och sätta dem i ett lite bredare perspektiv. Det kan vara ett sådant exempel.

Sophie Becker, Finansdepartementet: Jag jobbar inte med de här frågorna i dag. Men baserat på när jag jobbade med dem tidigare kan jag säga: Statistik är ett område där Sverige har kunnat stötta tidigare, inte minst med tanke på vårt engagemang för MDG 5 b. Man kan mäta hur det egentligen ser ut. Hur ser situationen för mödrahälsovård ut? Man kan visa det i bilder, till exempel Roslingbubblor. Det blir siffror att ta på och kunna diskutera kring. Det kan röra saker lite grann bort från ideologi eller uppfattningar. Där sker mycket arbete. UNFHPA jobbar mycket med att försöka mäta och kartlägga hur det ser ut.

Katarina Lindahl, RFSU, UN Women Sverige: Jag håller med Sophie om det sista om mätningar, och för övrigt håller jag med er allihop. Men det jag tänkte säga är: Jag tror att unga människors liv och rättigheter är en bra ingång, att ställa frågor om hur unga har det och vad man vet om det. När blir de gravida? Går de klart skolan?

I mötet med andra politiker kan man ställa frågor om unga människors liv och försöka göra jämförelser, fråga om det finns statistik och studier. Det öppnar nästan alltid dörrar för att också tala om det som de tycker är svårt, nämligen att unga tjejer dör i illegala aborter eller att de fortfarande får hiv – även om det nu finns medicinering är hiv inte något som man önskar någon.

Bo Stenson, Sida: Jag vill gärna återkomma till ett område där Sverige var viktigt en gång i tiden. Det gäller försörjningen med preventivmedel. Vi kunde då konstatera att det inte var lösningen på problemet, som man kan-

ske trodde från början. Men det är definitivt en viktig del tillsammans med alla andra faktorer för att hjälpa kvinnor och familjer att reglera sin fertilitet på det sätt som önskas.

Jag kan rekommendera till läsning senaste numret av *Economist*, som kom i fredags. Där finns en hel artikel om fertiliteten i Afrika. I Asien har det, som alla vet, hänt mycket. Där får kvinnorna inte längre särskilt många barn. I Afrika finns det många länder där kvinnorna fortfarande får fem sex sju åtta barn i medeltal. Det är väldigt höga siffror i många länder, och en del av de länderna är stora. Där finns det ett stort behov av sådana insatser som komplement till det som redan görs och till en förbättrad hälsovård.

Det finns också en organisation som heter RHSC, Reproductive Health Supplies Coalition, där de stora aktörerna inom området, FN:s befolkningsfond, IPPF, engelsmän, holländare, tyskar och andra är engagerade. Arbetet syftar till att samordna verksamheten på det här området. Jag tror att det är en organisation att titta på om man vill göra mer här för att tillsammans med andra kunna åstadkomma mer.

Christian Holm (M): Tack för intressanta föredragningar! Detta är en fråga där det råder bred samsyn mellan de svenska partier som har varit i de flesta regeringar i Sverige men även en bred samsyn bland de flesta partier här i riksdagen. Det är kul att ni visar att det påverkar att Sverige är drivande i frågan. Men vi har också motståndare som är hyggligt många och ganska starka.

I en del länder är vi engagerade med bistånd, men i många länder har vi inte något bistånd. Jag tänker kanske närmast på Ryssland, där vi har problem med att använda biståndet som ett verktyg. Men vi har också Uganda, där vi har bistånd och där vi nu har gjort markeringar genom att sluta betala ut vissa pengar och ser över strategin, vilket jag tycker är rimligt.

Det är bra att vi använder biståndet för att påverka och sätta tryck på regimer och att vi har biståndet delvis villkorat. Men vi måste också ta hänsyn till och se till att i det här fallet hbt-personer inte blir syndabockar och blir utsatta, vilket givetvis var anledningen till att man i Sverige dröjde lite på hanen med att försöka förändra.

Hur ser ni på detta med hur vi kan använda biståndet som ett medel för att trycka på? Ska vi ha en trovärdighet på lång sikt måste vi, om vi har hot, se till att hoten inte är tomma utan verkställs, så att det inte är hot för hotets skull utan snarare är ett påtryckningsmedel än ett hot – för att nå förändring och förbättring och de mål som Sverige vill uppnå.

Katarina Lindahl, RFSU, UN Women Sverige: Jag tycker att man ska jobba ihop med NGO:er, både svenska och internationella. Det tror jag är en bra väg för att starta.

Ordföranden: Min uppfattning är att det är så vi gör. Det är också så vi har gjort i Ugandafrågan, där frågan var ställd på sin spets. Det är en principiellt intressant fråga hur biståndet används. Jag vet inte om detta möjligen mest är en fråga för politiker. Nej, passa på att tycka till!

Ann Måwe, Utrikesdepartementet: Jag tycker att det lite grann är en fråga för politiker. Det är liksom ett politiskt beslut som måste tas, där man nog måste överväga vilka konsekvenser det blir och göra en analys av vad det får för effekt på de människor som drabbas av ett indraget bistånd. Jag tycker att det är svårt att besvara den frågan generellt.

De som är ansvariga för beslutet måste ha ett bra beslutsunderlag, som de som jobbar med frågorna kan försöka förse dem med. Då handlar det om bilaterala relationer med landet i stort men också ifall de grupper som är slutmottagare för biståndet drabbas på något sätt. Där håller jag helt med Katarina om att det är viktigt – om vi nu talar specifikt om hbtq-frågor – att höra från de aktuella länderna vilka det kan tänkas drabba och hur.

Julia Kronlid (SD): Tack för en intressant föredragning i många viktiga frågor! Som jag har uppfattat det tidigare och även här i dag har Sverige varit drivande i att alla världens länder ska göra det säkert med abort i de länder där det är lagligt och inte bara att det ska vara säker och reglerad abort utan också att fria aborter ska vara tillgängliga. Hur man ska föra dialog med andra länder i den här frågan, som enligt mig innehåller flera etiska dilemman, har man till stor del överlätit åt RFSU, som inte direkt är neutral i frågan.

Jag har fått uppfattningen att regeringen vill vara drivande i att högst bland de nya utvecklingsmålen prioritera just fria aborter. Jag vill från Sverigedemokraterna gärna försvara möjligheten till abort. Vi ser det som problematiskt att det i vissa länder är helt förbjudet. Vi tycker absolut att man ska kunna föra en dialog med de länderna.

Men jag ser samtidigt abort som en nödlösning och ser att det finns två aspekter. Det handlar om kvinnans rättigheter, men det är också frågan om det ofödda barnet, vilket gör att frågan är kontroversiell. Jag saknar lite grann, i dag och över lag, att man problematiserar kring varför frågan är kontroversiell och önskar lite mer respekt för de etiska dilemman.

Nu kommer jag till frågan. Man säger att det är svårt att vara drivande i den här frågan. Men om det är Sveriges önskemål att fria aborter ska vara ett av FN:s utvecklingsmål efter 2015, var tänker man sig att gränsen ska gå? Upp till vilken vecka ska det vara fri abort för att målet ska vara uppnått?

I Sverige är det lika med att vara abortmotståndare om man förespråkar vecka 12 i stället för vecka 18. Hur kan man då mötas mellan olika länder när man har väldigt olika syn på veckogräns? Var ska man sätta gränsen för att ett sådant mål ska vara uppnått? Det är min konkreta fråga.

Katarina Lindahl, RFSU, UN Women Sverige: Först och främst vill jag säga att det dör minst 47 000 kvinnor varje år i illegala aborter. Jag vet inte riktigt vad du menar med ”fri abort”. Jag tycker att det måste vara kvinnan som fattar det slutliga beslutet när det gäller abort.

Sedan tycker jag förstås att man ska ha en lagstiftning som handlar om den övre gränsen. I Sverige har vi en lag som innebär att kvinnor bestämmer själva till vecka 12. Sedan måste man gå i konsultation med en kurator fram till vecka 18, och därefter är det Socialstyrelsen som beslutar. Vi vet också att 95 eller 98 procent av alla aborter sker före vecka 10.

Skulle man kunna uppnå det skulle det vara en stor fördel. I Bangladesh har man gjort en intressant lösning som har funnits i många år. Där har man något som heter menstruationsreglering, eftersom det är så svårt att få till en lagstiftning. När man inte får mens kan man få en tablett, och så kan man få sin mens igen.

Detta är ett problem i vartenda land i världen. Det går att göra något åt det utan att kvinnor dör. Sedan är det inte vår sak att stifta lagar i alla länder, utan det måste länderna göra själva. Det här är ett påverkansarbete, ett samtal som sker. I vartenda land finns det NGO:er som jobbar med de här frågorna för att kvinnor inte ska dö och skadas.

Bo Stenson, Sida: Jag kan bara säga att detta är en fråga som vi inom det här området har levt med under hela utvecklingen. Sverige har samarbetat framför allt med Internationella familjeplaneringsfederationen, som har kompetens, kapacitet och en möjlighet att nå ut till olika länder med en kvalitetsservice där aborter är tillåtet och med ”advocacy” där det inte är tillåtet och där många kvinnor dör i illegala aborter – där har man satsat mer på eftervården efter aborter, oavsett hur de har gått till.

Vatikanen har varit ett starkt motståndsfäste mot allt, inte bara mot aborter utan mot familjeplanering över huvud taget. Jag tror att deras ställning har urholkats genom att de så att säga har haft en orimlig ståndpunkt när det gäller hela fältet, inte minst sedan hiv/aids kom. Jag tror att deras trovärdighet har försämrats över huvud taget, har gett större möjligheter för en mer rationell diskussion med olika länder.

Vad som är speciellt tragiskt i den här frågan är att det finns ett antal missionärer, om vi nu ska kalla dem det, som kommer framför allt från fundamentalistiska grupper i USA och som skickas ut till olika länder och påverkar dem. Ofta klagar man i de länderna på att de påverkas av den västerländska synen att aborter ska släppas fritt, men faktum är att de påverkas också av den motsatta ståndpunkten genom grupper som kommer in och på ett mycket hårdhänt och omänskligt sätt driver propaganda för att införa kanske till och med hårdare regler i länder som redan är utsatta.

Vi kunde ha en roll att uppmärksamma den typen av frågor mer, för att det ska bli en rimlig diskussion, där länderna själva ska ha bättre möjligheter än att påverkas från så att säga dåligt håll i västerlandet.

Ann Måwe, Utrikesdepartementet: Som tjänsteman tolkar jag frågan så att det vi driver är rättighetsperspektivet och att det är kvinnans rättighet att bestämma över sin egen kropp. I slutförhandlingarna om den framtida utvecklingsagendan handlar det om att det ska vara lagligt med abort. Kommer man så långt har man kommit väldigt långt. Men vilka veckor det handlar om kommer aldrig att diskuteras internationellt, utan det är en fråga för nationell lagstiftning.

Ordföranden: Jag tänkte låta panelen få en avslutande halv minut för att säga något. Oftast när vi möter de här frågorna tar vi upp dem i utrikesutskottet. Det gör vi när vi får besök från andra länder, och det gör vi när vi är på besök i andra länder. Vi lyfter fram SRHR- och rättighetsfrågor så ofta vi kan, faktiskt. Det kan vara knöligt ibland, men det är lite därför vi är här.

Ett påstående som då dyker upp är: Det fungerar nog bara i Sverige. Jag tänkte att ni måste ha mött det också. Vad är ert bästa svar på det? Det blir liksom avslutningen. Därefter kommer Carin Runeson att försöka sammanfatta på fem minuter, och sedan ska vi sluta i god tid.

Katarina Lindahl, RFSU, UN Women Sverige: Det funkade bristfälligt i Sverige, skulle jag säga. Vi behöver göra något åt vår sexualundervisning, som lämnar mycket övrigt att önska. Vi behöver diskutera sexualitet och kvinnors och mäns rätt att bestämma om sin egen sexualitet, så att man kan komma åt alla de övergrepp som faktiskt sker, där det är otydligt om det är övergrepp eller inte – det behöver man också ta upp i skolan. Det finns en diskussion som man kan föra om sexualundervisningen ska vara obligatorisk eller inte och om ungdomsmottagningar är bra eller inte. Jag tycker självklart att båda de sakerna behövs.

Sedan tror jag inte att det finns någon tulipanaros, så att man kan säga: Så här blir alla lyckliga och kunniga och gör inga fel i sexuallivet. Det är nämligen det som är själva tricket med sexualiteten: den är lite krånglig. Man gör fel, och man gör sådant som man aldrig har tänkt sig. Det kanske är bra kunskap för ungdomar att ha med sig ut i livet: Du kommer att klanta till det!

Sophie Becker, Finansdepartementet: Jag vet inte om ordföranden avsåg R:et eller hela SRHR-begreppet – det är ju brett. Jag skulle gå tillbaka till min poäng om statistik. Nu var det länge sedan jag var inne i de här frågorna, men jag skulle vifta med en rapport från Världsbanken som visar på ökad ekonomisk tillväxt i de länder där mödradödligheten har sjunkit – att tillväxten går upp. Ett ekonomiskt argument i vissa sammanhang är inte fel.

Ordföranden: Som moderat är jag lite manad att säga: Precis så!

Ann Måwe, Utrikesdepartementet: Jag tror inte att Sverige är unikt. Jag tror att vi har genomgått en lång resa med många steg på vägen, där vi har jobbat mycket för de här frågorna i olika perioder. Jag kan inte alla de

stegen på vägen och har inte det institutionella minnet. Men jag tycker att den skrift som har sammanställts, *Från befolkningsfrågor till SRHR*, är bra för att hjälpa alla oss som ska jobba med de här frågorna att tänka på vad Sverige har gått igenom, så att man kan böttna i sitt eget exempel och utgå från det.

Bo Stenson, Sida: Jag tror att vi kan känna en berättigad stolthet över mycket av det vi har gjort och det som har hänt i Sverige. Men den behöver kopplas till en ödmjukhet och en insikt om att alla inte befinner sig i samma situation. Det gäller att inte sälja våra specifika lösningar. ”Adapt, not adopt” är ett vanligt uttryck. Det handlar om att varje land måste hitta de lösningar som passar det landets kultur och situation.

Samtidigt måste vi erkänna att det finns problem här som är likadana som i andra länder. Jag tänker till exempel på våld mot kvinnor. Det är inget utlandsproblem utan ett problem som finns överallt. Där har vi ett gemensamt intresse att med våra olika förutsättningar försöka göra de bästa insatser vi kan.

Ordföranden: Nu ser jag att det pågår lappskickning i publiken. Det är helt okej. Jag släpper nu in Sarah Thomsen för ett kort inlägg.

Sarah Thomsen: Jag är tillfälligt på UD och känner inte till reglerna, om tjänstemän får uttala sig. Men jag kan sätta på mig min KI-hatt, eftersom jag är tjänstledig. Jag är själv forskare där inom det här området.

Jag har ett litet tillägg till frågan om vad Sverige kan bidra med. Tiden går, och vi håller inte på med bistånd lika mycket i den här frågan. Länderna själva ska finansiera sina lösningar. Många gånger pratar vi till exempel med finansministrar om hur de ska lösa sina problem, så det är klart att vi håller på med den här frågan.

Ett område där jag just nu hör att vi kan bidra gäller, som Anna sade, barnmorskor. De är inte bara till för att hjälpa med ”safe motherhood” och ”safe deliveries”, utan det gäller hela spektrumet. Där är Sverige relativt unikt i världen. Det gäller inte bara när barn föds, utan det är till exempel information till ungdomar, eftervård, besök hemma, preventivmedelsfrågor och säker abort, till exempel medicinsk abort, som är jättebra.

Något annat är hälsoförsäkringsfrågan. Den kommer att bli mer och mer viktig i framtiden. Just nu är det till exempel diskussioner om ”universal health coverage”. Sverige har bra erfarenhet där. Vi har bra forskning. Vi kan säkerligen bidra med goda exempel.

Beträffande sexualundervisning gör vi inte så mycket i vårt bistånd. Det är därför att den tangerar både hälsosektorn och utbildningssektorn. Våra egna nationella erfarenheter är – även om de inte är perfekta – bra erfarenheter som vi skulle kunna bidra med.

Sedan har vi det sista som många har pratat om: civilsamhället. Det gäller att vi fortsätter med stöd till civilsamhället i de här kontroversiella frågorna. Jag tror inte att någon nämnde specifikt det jag hör från olika ambassader, att vi ger stöd till de organisationer som ingen annan ger stöd till. Det tycker jag är jätteviktigt. Det är liksom under radarskärmen i många länder. Det måste vi fortsätta med.

Ordföranden: Då fick vi faktiskt lite av fältperspektivet. Nu har jag fått en oerhört intressant fråga, men den kom lite sent. Jill Trenholm har varit på en resa i Indien, där feminister säger att det är ännu värre för kvinnor just nu på grund av religiös fundamentalism. Det är en jättestor fråga, och vi har bara några minuter. Anledningen till att vi måste hålla tiden är också att detta seminarium tv-sänds. Jag kommer att anse frågan behandlad genom det som gällde backlash och en del av det som Ann Måwe tog upp i sin föredragning. Vi uppskattar frågan men hade önskat att få in den något tidigare. Vi måste bli bättre på detta med lappskickning.

Carin Runeson (S): Först och främst vill utrikesutskottet tacka våra fyra huvudtalare här i dag för de viktiga inlägg och presentationer och inte minst de svar på frågor som vi har fått lyssna till. Det har varit en värdefull utfrågning, där många viktiga frågor har blivit belysta. Jag tycker också att det var nyttigt med den lilla historiska tillbakablicken, även om det är historia i närtid. Men det är inte så länge sedan allt detta hände. Det är bra att få höra om det.

Den här offentliga utfrågningen och den skrift som Sofia Arkelsten och Ann Måwe hänvisar till, *Från befolkningsfrågor till SRHR*, visar på den samsyn som finns kring de här frågorna i riksdagen och som har funnits under många år och under flera olika regeringar. Vi ser hur viktigt det är att vi håller en stabil kurs för utvecklingssamarbetet när det gäller långsiktiga utvecklingseffekter för kvinnor och att SRHR-arbetet får vara en tydlig del av vårt utvecklingssamarbete.

IPCI-konferensen den 23–25 april här i Stockholm har nämnts. Där kommer ungefär 300 parlamentariker från över 100 länder att delta. Det är mycket trevligt att riksdagens parlamentariska SRHR-grupp har varit med och tagit initiativ till den konferensen, som är en uppföljning av Kairokonferensen. Temat för konferensen i Stockholm är ungdomar, ledarskap och ansvarsutkrävande. Jag kan också nämna att öppningsceremonin äger rum i riksdagens kammare den 23 april.

Jag tror att utrikesutskottet återkommer till frågor om SRHR redan i ett betänkande nu under våren, med anledning av en aviserad skrivelse om PGU, politik för global utveckling, som regeringen avser att lägga inom kort.

Precis som Sofia Arkelsten nämnde återkommer vi till SRHR-frågor vid utskottets in- och utgående besök. Jag kan garantera er alla att vi vid nästan samtliga in- och utgående besök tar upp SRHR-frågorna. Ibland är det

lite sura miner när vi gör det, men många vill också diskutera dem. Vi pratar också mycket om de här frågorna i debatter i riksdagens kammare. Likaså följer vi nära de FN-förhandlingar som förs om millenniemålen post-2015. Vi kommer från Sveriges sida – oavsett regering, vill jag påstå – att följa förhandlingarna och hålla frågor om SRHR högt på dagordningen.

Det är många framsteg som har gjorts inom hälsoområdet. Barna- och mödradödligheten har till exempel sjunkit. Men det återstår fortfarande mycket innan de millenniemål som rör hälsa kan nås.

Det är viktigt att de här målen nås, med tanke på att sjukdom och ohälsa utgör hinder för människor att ta sig ur fattigdom.

Kampen mot mödradödligheten och kampen för kvinnors och flickors sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter har haft ett starkt svenskt stöd. Bristen på de här rättigheterna är fortfarande stor runt om i vår värld. Vi ser att det finns en tydlig koppling mellan kvinnors och flickors sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter, familjeplanering och social och ekonomisk utveckling. Svenskt utvecklingssamarbete spelar en viktig roll för frågor som många gånger är kontroversiella globalt sett. Men det är viktigt, tycker jag, att vi fortsätter att engagera oss och på olika sätt arbeta med de här frågorna.

Vi kan av och till känna en viss otålighet och besvikelse när vi ser att man i en del länder tar steg bakåt. Då ska vi tänka på att ta vara på de framsteg som görs, ibland små och ibland lite större. De framstegen ska vi ta till oss. De ska ge oss energi att arbeta vidare med dessa viktiga frågor i olika sammanhang och miljöer.

Vi tackar alla som deltagit, framför allt er fyra på podiet som hållit anföranden. Vi tackar er som har ställt frågor, både utskottets ledamöter och er övriga. Ni som har lyssnat på utfrågningen här i Andrakammersalen, på SVT Forum eller via riksdagens egna webbsändningar ska också ha ett varmt tack.

Eftersom det är ett utskottssammanträde ska vi be ordföranden slå klubban i bordet, så att vi kan förklara sammanträdet avslutat.

Ordföranden: Detta är gjort!